

Şiddetle Mücadelede Toplumsal Bir Kurum Olarak Kadın Sığınmaevleri

Sevda DEMİRBILEK (<https://orcid.org/0000-0001-7188-4497>), Department of Labour Economics and Industrial Relations, Dokuz Eylül University, Turkey; e-mail: s.demirbilek@deu.edu.tr

Ayşenur ÖKTEM-ÖZGÜR (<https://orcid.org/0000-0002-9011-9704>), Department of Labour Economics and Industrial Relations, Karamanoğlu Mehmetbey University, Turkey; e-mail: aoktem@knu.edu.tr

Aliye ÇOBAN (<https://orcid.org/0000-0002-3782-3831>), Department of Labour Economics and Industrial Relations, Dokuz Eylül University, Turkey; e-mail: aliye.coban@hotmail.com

Women Shelters as a Social Institution in Struggle against Violence

Abstract

Violence against women is a social problem. While various public and private measures are taken to eradicate its existence, certain services are provided to protect women who have been already exposed to violence and to help them adopt a sustainable life thereafter through public and/or private institutions and organizations. Within this framework, “women’s shelters” in Turkey provide temporary services to victims of violence against women by rescuing them from violence, solving psycho-social and economic problems and preparing them for a better future. In this context, the aim of the research is to determine the roles and functions of the shelters in the struggle against violence against women. Descriptive research design was used in the research. In-depth interviews were conducted with 25 women staying in three shelters in İzmir province affiliated to the General Directorate on the Status of Women, Ministry of Family, Labor and Social Services of the Republic of Turkey. The data obtained from these interviews were deciphered and analysed with MAXQDA 18 qualitative data analysis program. In the light of the data obtained from one-on-one interviews, seven main themes were revealed. These themes are as follows: (i) the nature of violence against women, (ii) causes of violence against women, (iii) the societal support to the women victims of violence, (iv) the role of a “women’s shelter” in struggling violence against women, (v) conditions of the “women shelters”, (vi) sustainable living of women post-shelter and (vii) further suggestions for the improvements of “women shelters”.

Keywords : Violence, Violence against Women, Women Shelter.

JEL Classification Codes : J12, J16, J18.

Öz

Kadına yönelik şiddet toplumsal bir sorundur. Sorunun çözümünde kamu ve/veya özel kurum ve kuruluşlar aracılığıyla şiddete maruz kalan kadınların korunmaları ve sürdürülebilir bir yaşama sahip olmaları için çeşitli önlemler alınmakta ve hizmetler sunulmaktadır. Bu çerçevede, kadın sığınmaevleri şiddet mağduru kadınlara şiddetten kurtarılmaları, psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarının çözülmesi ve geleceğe hazırlanmalarında geçici hizmet vermektedir. Bu bağlamda, araştırmanın amacı sığınmaevlerinin kadına yönelik şiddetle mücadeledeki rol ve işlevlerinin belirlenmesidir. Araştırmada, betimsel araştırma tasarımı kullanılmış ve İzmir ilindeki Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü'ne bağlı üç sığınmaevinde kalan 25 kadınla derinlemesine görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmelerden elde edilen veriler deşifre edilerek MAXQDA 18 nitel veri analizi programı ile çözümlenmiştir. Araştırma kapsamında, birebir derinlemesine görüşmelerden elde edilen veriler ışığında kadına yönelik şiddetin niteliği, nedenleri,

şiddet mağduru kadına toplumsal çevrenin desteği, kadına yönelik şiddetle mücadelede kadın sığınmaevinin rolü, sığınmaevinin koşulları, sığınmaevi sonrası sürdürülebilir yaşam ve sığınmaevi ile ilgili öneriler olmak üzere yedi ana tema ortaya konmuştur.

Anahtar Sözcükler : Şiddet, Kadına Yönelik Şiddet, Kadın Sığınmaevi.

1. Giriş

En genel ifadesiyle kadına yönelik şiddet, evrensel bir sorun ve insan hakkı ihlalidir. Şiddetin kadınlarda ve çocuklarında oluşturduğu izler yaşam boyu silinememektedir. Kadınlara uğradıkları şiddet sonucunda yaralanabilmekte, yaşamlarını kaybedebilmekte, korku ve kaygı, depresyon, çaresizlik, kendini değersiz hissetme ve suçlama, stres gibi çeşitli psikolojik sorunlar yaşayabilmektedirler.

Diğer yandan, şiddetin sonuçları kadınları toplum ve çalışma yaşamı bakımından da etkilemekte ve birtakım sıkıntılarla karşılaşmalarına yol açabilmektedir. Şiddete maruz kalmış pek çok kadın toplumdaki dışlanmakta, iş bulamamakta, gelecek kaygısı taşımakta ve ne yapabileceği ya da nereye başvurabileceği hakkında yeterli bilgiden yoksun bulunmaktadır. Bu bağlamda, şiddet nedeniyle mağdur olan kadınların ve çocuklarının toplumsal, psikolojik, ekonomik ve hukuki yönlerden desteklenmesi, geleceklerinin biçimlendirilmesine yardımcı olunması ve şiddette bulunan bireye yaptırım uygulanması ve rehabilitasyona tabi tutulması şiddetle mücadele sürecinin temel bileşenleridir.

Şiddetin ortaya çıkmasını önlemek esas amaç olmakla birlikte, şiddetin yaşanması olasılığı karşısında sonuçlarını telafi etmeye yönelik yöntemlere ve kurumlara ihtiyaç bulunmaktadır. Bu açıdan, kadın sığınmaevleri ülkelerin kadına yönelik şiddete ilişkin politikalarının ve uygulamalarının önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Kadın sığınmaevlerinin esas işlevi, risk altında olan ya da şiddete maruz kalan kadın ve çocuklarına güvenli bir yer sağlamak, şiddetten kurtulmalarını, özgüvenlerini yeniden kazanmalarını, kimseye bağımlı olmadan bağımsız bir yaşama sahip olabilmeleri için gerekli adımları atmalarını desteklemektir.

Çalışmanın amacı, kadınların maruz kaldığı şiddetin niteliği, nedenleri ve şiddet mağduru kadınların yaşadıkları zorlukları irdelemenin yanı sıra, kadın sığınmaevlerinin kadına yönelik şiddetle mücadeledeki rol ve işlevlerinin belirlenmesidir. Buradan hareketle, çalışmada öncelikle şiddet olgusu genel olarak ve kadın açısından incelenip, kadına yönelik şiddetle mücadele bağlamında sığınmaevlerinin rol ve işlevleri ele alınmaktadır. Daha sonra, kadın sığınmaevlerinin etkinliğini saptamak amacıyla sığınmaevlerinde kalan 25 kadınlara gerçekleştirilen görüşme bulguları irdelenmektedir.

2. Şiddet Olgusu ve Kadın

2.1. Şiddetin Tanımı ve Türleri

Dünya Sağlık Örgütü (WHO)’ne göre şiddet, son derece yaygın ve karmaşık bir olgudur. WHO, şiddeti “fiziksel gücün amaçlı bir biçimde bireyin kendisine, başkasına, bir gruba ya da topluluğa karşı fiziksel zarara ya da fiziksel zararlar sonucunda ihtimalini artırmasına, psikolojik zarara, ölüme, gelişim sorunlarına ya da yoksunluğa neden olacak şekilde tehdit edici biçimde kasıtlı kullanılması” olarak tanımlamıştır. Tanım, bireylerarası şiddetin yanı sıra intihara yönelim davranışını ve silahlı çatışmayı, tehdit ve korkutma içeren fiziksel davranışların ötesinde, çok çeşitli eylemleri içermektedir. Hatta, şiddet içeren davranışlar bireylerin, ailelerin ve toplumların refahını tehlikeye atan psikolojik zarar, yoksunluk ve geri kalmışlık gibi çok sayıda ve belirgin olmayan sonuçlarını da kapsayabilmektedir (WHO, 2012: 2).

WHO’ya göre, şiddet türleri şu şekilde sınıflandırılmıştır (WHO, 2002: 5):

- Bireyin kendisine yönelttiği şiddet,
- Bireylerarası şiddet,
- Kolektif şiddet.

Bireyin kendisine yönelttiği şiddet, bireyin kendi kendine zarar vermesi ya da intihar etmesi gibi şekillerde gerçekleşebilmektedir. Bireylerarası şiddet ise, “aile içi ve eşler arasında şiddet” ve “toplumsal şiddet” olmak üzere iki alt başlıkta incelenebilmektedir. Bunlardan aile içi şiddet, aile bireylerinden birinin diğer aile üyelerine şiddet uygulamasıdır (Giddens, 2006: 220). Bu tür şiddet esasen eşe, çocuklara ve yaşlılara yöneliktir. Şiddeti uygulayan genellikle evin erkeğidir (Council of Europe, 2011: 3). Aile içi şiddetin kapsamına sadece kaba kuvvet içeren davranışlar değil aşağılamak, tehdit etmek, ekonomik özgürlüğünü kısıtlamak ve zorla evlendirmek gibi şiddet görenin kendisine olan saygısını, kendisine ve çevresine olan güvenini azaltan, korku duymasına neden olan davranışlar da girmektedir. Şiddeti sadece aynı evde oturan bireyler değil, eski eş, kız veya erkek arkadaş ya da nişanlı da uygulayabilmekte ya da bu eyleme maruz kalabilmektedir (Öztürk, 2014: 46).

Diğer yandan, bireylerarası şiddet kapsamında yer alan toplumsal şiddet aralarında kan bağı olmayan bireyler arasında yaşanmaktadır. Çoğunlukla ev dışında gerçekleşen bu şiddet işyerinde şiddet, okul, bakım evi ve hapisane gibi kurumlarda şiddet, yabancı bireyler tarafından yapılan cinsel taciz gibi biçimlerde olmakta ve kamusal alandaki ataerkilliği belirginleştirmektedir. Günümüzde internet ya da cep telefonu aracılığıyla tehdit veya yıldırma davranışları da bu şiddet türüne örnek oluşturmaktadır.

Nihayet, kolektif şiddet, toplumsal, politik ve ekonomik olmak üzere alt türlere ayrılmakta olup, terör eylemleri, savaşlar gibi büyük grupların katıldığı eylemler şeklindedir (WHO, 2002: 5).

2.2. Kadın Açısından Şiddet

Birleşmiş Milletler (BM) (1993) kadına yönelik şiddeti, “fiziksel, cinsel ya da psikolojik açıdan kadına zarar veren gerek toplum içerisinde gerekse özel yaşamında kadının hak ve özgürlüklerinin baskıyla kısıtlanması ve keyfi olarak söz konusu hak ve hürriyetlerden mahrum bırakılmasına neden olan her türlü davranış” biçiminde tanımlamıştır (UN, 1993). Avrupa Konseyi’nin insan hakları bağlamında kadınların, genç kızların ve çocukların şiddetten korunması ve kadına karşı şiddet ve aile içi şiddetten arınmış bir toplum yaratmayı hedeflemek üzere düzenlediği Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi’nde de kadına yönelik şiddet; “bir insan hakları ihlali ve kadınlara yönelik ayrımcılığın bir biçimi olarak kabul edilmiş ve ister kamusal ister özel alanda meydana gelsin kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik ya da ekonomik zarar ve ıstırap veren ya da verebilecek olan toplumsal cinsiyete dayalı her türlü eylem ve bu eylemlerle tehdit etme, zorlama ya da keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma” olarak ifade edilmiştir (Council of Europe, 2011: 3).

Günümüzde kadına yönelik aile içi şiddet evrensel bir sorun niteliğindedir (Dobash & Dobash, 2004: 325). Aynı zamanda, Viyana’da düzenlenen 1993 tarihli BM Dünya İnsan Hakları Konferansı’nda belirtildiği gibi, hala çözümlenemeyen, önüne geçilemeyen temel bir insan hakkı ihlalidir. Konferansta, kadınların ve kız çocuklarının hakları, evrensel insan haklarının vazgeçilmez, ayrılmaz ve bölünmez bir parçası olarak kabul edilmiş, kültürel önyargılardan kaynaklanan her türlü şiddet, taciz ve istismarın insan onuruna ve değerine aykırı olduğu ve ortadan kaldırılması gerektiği vurgulanmıştır (United Nations Human Rights Office of The High Commissioner, 2018: 4; Dobash & Dobash, 2004: 325).

Tarihsel açıdan, toplumsal cinsiyet rolleri hiyerarşik bir biçimde düzenlenmiş olup, erkeklerin kadınlara göre daha baskın olduğu, kadınlar üzerinde güç ve kontrol uyguladığı bir yapı toplum tarafından inşa edilmiştir (UN, 2006: 28). Farklı toplum ve kültürlerde karşılaşılan, farklı statülerdeki bireyler (zengin-fakir; eğitimli-egitimsiz gibi) açısından söz konusu olan toplumsal ve kültürel bir sorun niteliğindeki kadına yönelik şiddet (Gaber vd., 2009: 17), erkek bakımından otoritesini koruyan bir mekanizma olarak değerlendirilmektedir (UN, 2006: 29). Şiddet, bazen daha anne karnındayken başlamakta ve yaşam döngüsü boyunca devam etmektedir. Zorla hamile bırakılmak, cinsiyet tercihiyle kürtaj (Çin, Hindistan, Kore Cumhuriyeti gibi), hamilelik süresince kadına yönelik psikolojik ve fiziksel şiddet ile bunun doğum sürecini ve bebeğin sağlığını etkilemesi gibi değişik biçimlerde şiddet uygulanabilmektedir. Bebeklik döneminde şiddet, kız olduğu için yeni doğmuş bebeğin öldürülmesi, kız bebekler için gıda ve tıbbi bakım hizmetlerine erişimde adaletsizlik gibi şekillerde ortaya çıkabilmektedir. Çocukluk dönemindeki şiddete ise, çocuk evliliği, aile üyeleri ve yabancılar tarafından fiziksel, duygusal, cinsel istismar ve ekonomik nedenlerle zorla çalıştırılma örnek verilebilir (Heise vd., 1994: 5). Bu bağlamda, kadına yönelik şiddet türleri fiziksel, cinsel, psikolojik, ekonomik ve sözel şiddet olarak gruplandırılmaktadır (Ayrıntılı bilgi için bkz., Heise vd., 1994: 5; Stewart & Robinson, 1998: 83; WHO, 2003: 9; Moreno vd., 2005: 14; UN, 2006: 29; Fawole, 2008: 167; Gaber vd., 2004: 17; Hearn, 2009: 128, 133; Guedes vd., 2016: 2).

2.3. Kadına Yönelik Şiddetin Nedenleri

Şiddetin birbiri ile etkileşim halinde olan çeşitli nedenleri bulunmaktadır. Genel olarak şiddete yol açan nedenlerin kadına yönelik şiddette de etkili olduğu görülmektedir. Bunların bir kısmı toplumsal ve kültürel yapıdan kaynaklanırken, diğer bir kısmı ekonomik ve politik kökenlidir (Guedes vd., 2016: 2). Bu nedenle, kadına yönelik şiddetin nedenleri hakkında farklı disiplin dallarının yaklaşımları bulunmaktadır. Örneğin sosyologlar, konuyla ilgili olarak sosyalleşme sürecine odaklanmaktadır. Bilindiği üzere, bireyler küçük yaşlarda kendilerine model olarak seçtikleri bireylerin yaptıkları her türlü davranışı öğrenirler ve taklit ederler (Secord & Backman, 1974: 474). Bir diğer anlatımla, bireyler sosyalleşme sürecinin ilk aşamalarında nasıl davranacaklarını çevrelerindeki gözlemlerle ve onları taklit ederek belirlerler. Bu bağlamda, şiddet öğrenilebilir bir davranış niteliğindedir ve uygun koşullar oluştuğunda ortaya çıkmaktadır. Kuşkusuz, bunda ataerkil bir toplum yapısının etkisi büyüktür.

Walby (1990: 128), toplumsal yapıyı “patriyarkal toplumsal yapı” kavramı ile açıklamaktadır. Buna göre, kadına yönelik aile içi şiddetin en önemli nedenlerinden biri, ataerkil toplumsal sistem ve bu sistemin kurallarını belirleyen toplumsal cinsiyet rollerinin kadına attığı ikincil konumdur. Buradaki en önemli husus, patriyarkanın mahrem alandan kamusal alana doğru yayılmasıdır. Bu bağlamda, Walby (1990), kadınlar üzerindeki otoritenin farklı biçimlerinin altı anahtar ataerkil yapının etkileşimine bağlı olduğunu vurgulamaktadır. Bunlar; “ataerkil üretim tarzı”, “ücretli işte ataerkil ilişkiler”, “devlette ataerkil ilişkiler”, “erkek şiddeti”, “cinsellikte ataerkil ilişkiler” ve “din, medya, eğitim de dahil olmak üzere kültürel kurumlardaki ataerkil ilişkiler”dir (Walby, 1990: 177). Söz konusu altı ataerkil alan kadını ikincil konuma düşürmektedir.

Şiddet üzerinde işsizlik ve yoksulluk gibi ekonomik kökenli nedenler ile toplumsal yapı ve kültürel değerlerdeki değişimin etkisinden de söz edilebilir. Düşük gelirli, yoksul ailelerde ekonomik yetersizlikler, uzun süreli işsizlik ve güvencesiz işlerde çalışma, ailenin geçimini sağlayamama sorununu oluşturmaktadır; bu da erkeğin şiddete başvurma eğilimini artırmaktadır (Aşkın & Aşkın, 2017: 20). Bu bağlamda, sosyologlar göç, kentsel yaşama uyum sorunu, kayıt dışı istihdam, düşük hane geliri, hane halkının ekonomik sıkıntıları, özellikle kadın ve çocuk yoksulluğu, kadının düşük statülü işlerde çalışması gibi birçok faktörü erkek tarafından uygulanan şiddet kapsamında incelemiştir. Ayrıca, bu şiddeti aile ve evlilik kurumundaki eşitsizlikler, ataerkil uygulama ve davranışlar ile şiddeti önlemeye ilişkin politikalarla ilişkilendirmişlerdir. Ulaştıkları sonuç, cinsiyet eşitsizliğinin şiddete, şiddetin de cinsiyet eşitsizliğine yol açmasıdır (Hearn, 2009: 128-133).

Toplumsal yapının bütünlüğü içinde, şiddetin nedenleri aile kurumundan hareketle de incelenebilir. Sosyalleşme sürecinin en temel ögesi olan aile, bazen şiddet davranışının temel kaynaklarından birisi olabilmektedir. Çocukların aile içinde ebeveynlerini rol model olarak belirlemeleri ve şiddetin öğrenilebilir bir davranış olmasından dolayı, aile içi şiddete maruz kalan çocukların gelecekte kendi yakınlarına, eşlerine ya da çocuklarına şiddet uygulaması olasıdır. Toplumsal yaşamımızda ve kültürümüzde erkek çocukların kavgaya ve şiddete yatkın olarak yetiştirilmesi ve şiddetin bir disiplin aracı olarak kullanılması,

bireylerin küçük yaştan itibaren şiddete eğilimli olmasına yol açmaktadır (Şenol & Mazman, 2014: 11). Ülkemizde 2015 yılında gerçekleştirilen bir araştırmada, erkeklerin aile içindeki şiddet geçmişi incelendiğinde fiziksel şiddet uygulayan erkeklerin %35’inin, cinsel şiddet uygulayan erkeklerin ise %42’sinin ailesinde fiziksel şiddete maruz kaldığı belirlenmiştir (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı & H.Ü., 2015: 103).

Uyuşturucu veya alkol kullanımı da şiddet eyleminin gerçekleşmesinde etkili olmaktadır. Şiddet davranışları ile uyuşturucu ve alkol kullanımı arasında yakın bir ilişki vardır. Bunun yanı sıra, medyanın etkisinden söz etmek mümkündür. Medya başta televizyon, gazete, akıllı telefon ve bilgisayar gibi araçlarıyla gündelik yaşamın ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Özellikle televizyon dizileri ve gazete haberleri şiddet konusunda önemli bir role sahiptir. Ayrıca, kadınların geleneksel cinsiyet rollerinin çoğunlukla yerli dizilere yansıtıldığı görülmektedir (T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2008: 59).

3. Şiddetle Mücadelede Kadın Sığınmaevleri

3.1. Kadın Sığınmaevlerinin Tarihsel Gelişimi

Dünyadaki ilk kadın sığınmaevi olan Chiswick Kadın Dayanışma Merkezi 1972’de İngiltere’de açılmıştır. 1970’li yıllarda İngiltere’nin yanı sıra Avrupa, ABD, Kanada ve Avustralya gibi ülkelerde de kadın sığınmaevleri kurulmuştur. Kadına yönelik cinsel şiddet yardım hattı ilk kez ABD’nin Washington Eyaleti’nde hizmete girmiştir. Bu kurumlar, kadınların ve çocukların yasal ve tıbbi ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik hizmetler sunmuşlardır. 1974 yılında şiddete uğrayan kadınlar için barınma koşullarını ve sunulacak hizmetleri geliştirme hedeflerini belirlemek amacıyla İngiltere, İskoçya ve Galler’den grupların bir araya gelmesiyle Ulusal Kadın Yardım Federasyonu faaliyete geçmiştir. Toplumda farkındalık yaratmak amacıyla basılı materyaller hazırlanmış ve sığınmaevlerinin yaygınlaşması için bölgeler arası işbirliği desteklenmiştir. Yoğun bağış toplama çabaları, Avustralya hükümetinin 1975’te Sydney’deki Elsie Sığınmaevi’nin kurulmasına destek vermesiyle sonuçlanmıştır (Gierman, 2013: 7). Slovenya’da da sığınmaevleri ilk olarak 1990’ların ortalarında finansmanın bir kısmı hükümet diğer kısmı ise hükümet dışı örgütler tarafından karşılanmak suretiyle oluşturulmuştur (Filipčić, 2009: 115).

21. yüzyılın başlarında kadına yönelik şiddetin insan haklarının ihlali ve toplumsal cinsiyet eşitliğine bir engel olduğu görüşü önem kazanmıştır. Yerel yönetim temsilcileri, sivil toplum kuruluşları (STK) ve kadın grupları da dahil olmak üzere çeşitli kurumların katılımına imkân veren bir süreç yaşanmıştır. Örneğin, Ukrayna’nın Kiev kentinde İlk Kadın Merkezi kadın gruplarının ve kent idaresinin ortaklaşa çabalarıyla kurulmuştur. Söz konusu inisiyatif ülke genelinde çok sayıda sığınmaevinin açılmasını sağlamıştır. Bu kurumlar günün yirmi dört saati çalışma ve kadınlar ile çocukları için konaklama, tıbbi yardım, yasal danışma, psikolojik danışma ve bazı toplumsal destek gibi ücretsiz hizmetler sunma esasına göre faaliyette bulunmak üzere oluşturulmuşlardır (UN, 2006: 93-98).

Kadınların ve çocuklarının şiddetten kurtulmalarını destekleme konusundaki 1970'li yılların başından itibaren artan ilgiye rağmen, pek çok ülkede sığınmaevleri veya güvenli konaklama alanları yeterli değildir. Sığınmaevi hizmetleri için destek, 2008 yılında Kanada'nın Alberta kentinde düzenlenen 1. Dünya Kadın Sığınmaevleri Konferansı ve daha sonra bölgeler arasında temsilcilerin yer aldığı bir Dünya Kadın Sığınmaevi Ağı oluşturulması gibi yeni ortaklıklar aracılığıyla devam etmiştir. Şubat 2012'de düzenlenen 2. Dünya Kadın Sığınmaevleri Konferansı'nda, alternatif barınma imkânı sağlayan kadın sığınmaevleri ve kuruluşlar konusu görüşülmüştür. Bu tür hizmetler üzerinde küresel bir tarama yapılmamasına rağmen, çeşitli devletler ulusal sığınmaevleri ve ilgili hizmetlerin haritasını çıkarmıştır (Gierman, 2013: 8). Üçüncü Dünya Kadın Sığınmaevleri Konferansı da Kasım 2015'te Hollanda'nın Lahey kentinde düzenlenmiştir. Konferansta, kadınlara ve çocuklara yönelik şiddetin geniş çapta gerçekleştiğine ve belki de tüm zamanların insanlığa karşı en büyük suçu olduğuna, bu nedenle şiddet karşıtı eylemlerin sürekliliğinin gerekliliğine vurgu yapılmıştır. Konferansta ayrıca politikacılardan, işverenlerden, STK'lardan ve diğer kuruluşlardan gelen temsilcilerin katkılarıyla kadınlara ve çocuklarına yönelik şiddete son vermek amacıyla geniş kapsamlı yeni bir ittifak kurulmuştur. Konferansta, kadınların sığınmaevinden çıktıktan sonra bağımsız bir biçimde yaşayabilmelerini sağlamak amacıyla finansal açıdan yeterli istihdam ve konut politikaları aracılığıyla ekonomik yönden güçlenmelerinin gerçekleştirilmesi, eşit mülkiyet ve miras hakkı tanınması, aile içi şiddetten kurtulanlara uygun fiyatlı konut imkânlarının oluşturulması ve barınaklara yeterli fonun aktarılması için uluslararası işbirliğinin artırılması gibi önlemler üzerinde durulmuştur (Third World Conference of Women's Shelters, 2019). Dördüncü Dünya Kadın Sığınmaevleri Konferansı'nın ise, 5-8 Kasım 2019 tarihlerinde 120 ülkeden 1.500 kişinin katılım göstermesiyle Tayvan'da toplanması ve Konferansta kadın sığınmaevlerinin güçlendirilmesi ile kadına yönelik şiddete son verilmesi konusunda görüş alışverişinde bulunulması öngörülmüştür (Fourth World Conference of Women's Shelters, 2019).

Şiddete karşı örgütlenmenin ve buna bağlı olarak artan eylemlerin etkileri ülkemizde 1980'lerde yoğunlaşmıştır (Alptekin, 2011: 37). BM Genel Kurulu'nca 1979 yılında onaylanan Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)'nin ülkemiz tarafından 1986 yılında kabul edilmesi konuyla ilgili olarak atılan önemli bir adımdır. Sözleşme'de, taraf ülkelerin kadına yönelik şiddetle mücadelede politikalar belirlemesi gerektiğine değinilmiştir. Ülkemizde 1987 yılında Kadına Yönelik Politikalar Danışma Kurulu'nun Devlet Planlama Teşkilatı Sosyal Planlama Genel Müdürlüğü'nün bünyesinde kurulmasıyla başlayan süreç, 1990 yılında o dönemdeki ismi ile Kadının Statüsü ve Sorunları Başkanlığı'nın ihdas edilmesi, aynı yıl Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na (SHÇEK) bağlı olarak ilk kadın sığınmaevinin açılması ve 1992 yılında Devlet İstatistik Enstitüsü bünyesinde Toplumsal Yapı ve Kadın İstatistikleri Şubesi'nin oluşturulmasıyla devam etmiştir. Kadın kuruluşlarının bu konudaki ilk faaliyetleri, Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı (1990) ve Kadın Dayanışma Vakfı'nın (1993) açılması ile aile içi ve dışı şiddete maruz kalan kadınlara barınma ve aynı zamanda yasal ve psikolojik danışmanlık hizmetleri verilmesidir (Kadın ve Demokrasi Derneği, 2019; Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, 2019). Şiddeti sorgulamak, görünür kılmak, şiddet mağduru kadınlara destek olmak ve bu

amaçla kadın sığınmaevi kurmak adı geçen vakıfların görevleri arasındadır. 1993 yılında Kadın Dayanışma Vakfı Altındağ Belediyesi'nin desteğiyle ilk bağımsız kadın sığınmaevini açmıştır. 1995 yılında da Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı kendi bağımsız kadın sığınmaevini kurmuştur. Ancak, maddi imkânsızlıklar yüzünden her iki sığınak da faaliyetine devam edememiştir (Altınay & Arat, 2008: 22-23). Kadına yönelik şiddetle ilgili ilk eylem de 1987 yılında “Dayağa Karşı Hayır Kampanyası” ve “Dayağa Karşı Dayanışma Yürüyüşü” çerçevesinde gerçekleşmiştir (Yıldız vd., 2015: 141). Bu eylemi, 1989 yılında Ankara'da başlayıp İstanbul'da devam eden “Bedenimiz Bizimdir-Cinsel Tacize Hayır” kampanyası ile İstanbul'da gerçekleştirilen “Mor İğne” kampanyası izlemiştir (Altınay & Arat, 2008: 18).

2011 yılında “Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi)’ni çekincesiz imzalayan ve onaylayan ilk ülkelerden biri Türkiye’dir (Council of Europe, 2011: 3). Sözleşme, taraf olan devletlerin mağdurlara ve özellikle kadın ve çocuklara, kalacak güvenli yer sağlamak üzere uygun, yeterli sayıda, kolayca erişilebilir sığınaklar oluşturmak ve mağdurların yardımına proaktif bir biçimde koşmak üzere gerekli yasal ve diğer önlemleri alacakları hususunu hükme bağlamıştır (md. 23). Bu çerçevede, 4320 sayılı Kanun yürürlükten kaldırılarak, İstanbul Sözleşmesi hükümleri çerçevesinde hazırlanan 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun 2012 yılında yürürlüğe girmiştir. Nihayet, Kadın Konukevlerinin¹ Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik (Kadın Konukevleri Yönetmeliği) ile 6284 sayılı Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği 2013 yılında, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM) Hakkında Yönetmelik ise 2016 yılında kabul edilmiştir. ŞÖNİM’le ilgili yönetmeliğin 6284 sayılı Kanunun yürürlük tarihinden 4 yıl sonra yayınlanmış olması uygulamada bir takım aksaklık ve gecikmelerin olmasına yol açmıştır. Bu durum, şiddet mağduru kadın ve çocukların koruma mekanizmalarına ve özellikle sığınmaevlerine erişimleri açısından ortaya çıkmıştır (Bayram, 2013: 9-10).

3.2. Kadın Sığınmaevlerinin Niteliği ve Sunulan Hizmetler

Kadın sığınmaevleri, şiddete uğrayan kadınların çocuklarıyla birlikte kendilerini güvende hissedebilecekleri, can güvenliklerini sağlamak için geçici olarak kaldıkları ve koruyucu destek hizmetlerinin sunulduğu mekânlar olarak nitelendirilmektedir. Bu anlamda, söz konusu kurumlar şiddete uğramış kadınları güçlendiren ve buralardan ayrıldıktan sonra kendi kendilerine yeterli olabilmelerine katkı sağlayan bir toplumsal politika aracı görevi yerine getirmelidir. Dolayısıyla, kadın sığınmaevlerinin temel işlevleri şiddet mağduru kadınlara ve çocuklarına geçici de olsa güvenceli bir ortam sağlamak, şiddetin olumsuz etkilerinden kurtulabilmeleri ve geleceklerini biçimlendirebilmeleri için destek vermektir

---

¹ Mevzuatta çeşitlilik olmakla birlikte, makalede kadın sığınmaevi teriminin kullanılması tercih edilmiştir.

(Dobash & Dobash, 1992: 60; Filipčić, 2009: 115; Women against Violence Europe (WAVE), 2014: 12; The European Institute for Gender Equality (EIGE), 2013: 15).

Sığınmaevi modelleri; finansal yapı, sunulan hizmetin şekli ve niteliği ile faaliyet alanları gibi kriterler bakımından farklılık göstermekte olup, çeşitli ülke örnekleri ışığında yapılan gruplandırma şu şekildedir (Gierman, 2013: 10): Acil Durum Barınakları (Sığınak veya Birinci Aşama Acil Durum Konutu), İkinci Aşama / Konut Geçiş Tesisleri, Üçüncü Kademe Konut. Bir diğer gruplandırma da şöyledir (Açıkel, 2009: 31-34): Bağımsız Sığınmaevleri, Yarı Bağımsız Sığınmaevleri, Resmî Kurumlara Bağlı Sığınmaevleri.

Ülkemizde, kadın sığınmaevi fiziksel, duygusal, cinsel, ekonomik ve sözlü istismara veya şiddete uğrayan kadınların, şiddetten korunması, psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarının çözülmesi, güçlendirilmesi ve bu dönemde kadınların varsa çocukları ile birlikte ihtiyaçlarının da karşılanmak suretiyle geçici süreyle kalabilecekleri ve kadın konukevi, sığınmaevi, kadın sığınağı, kadınevi, şefkatevi ve benzeri adlarla açılmış ya da açılacak yatılı sosyal hizmet kuruluşunu ifade etmektedir (Kadın Konukevleri Yönetmeliği, md. 3/i). 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu'nda da "kadın veya erkek konukevleri; fiziksel, duygusal, cinsel ve ekonomik istismara uğrayan kadın veya erkeklerin psiko-sosyal ve ekonomik problemlerinin çözümlenmesi sırasında varsa çocukları ile birlikte ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla geçici bir süre kalabilecekleri yatılı sosyal hizmet kuruluşları" olarak tanımlanmıştır (madde 3. Değişik bent: 06.02.2014 t. 6518 SK. m.14). Kadın sığınmaevlerinin bir kısmı resmî kurumlar, bir kısmı belediyeler, diğer kısmı da bağımsız kuruluşlar tarafından işletilmektedir.

Şiddet mağduru kadınları ve çocuklarını desteklemek konusunda hizmetler tasarlamak için onların ihtiyaçlarını doğru belirlemek gerekmektedir. Şiddet mağduru kadınların ihtiyaç duydukları temel hizmetler; yardım erişimi ve kullanılabilir hizmetler hakkında bilgi, psikolojik destek, çocuklara destek, şiddet hakkında bilgilendirme, maddi destek, yoksulluğa karşı savunmasızlığın sona ermesi, güven temelli bir ortamın oluşturulması, güçlendirme ve yasal destek şeklindedir (Lesur vd., 2015: 14). Bu bağlamda, ülkemizde kadın sığınmaevleri kadın ve çocuklara doğrudan ya da ŞÖNİM aracılığıyla ilgili kuruluşlara yönlendirmek suretiyle şu alanlarda hizmet vermektedir (Kadın Konukevleri Yönetmeliği, md. 19): Güvenlik, danışmanlık, yönlendirme, psikolojik destek, yasal destek, tıbbi destek, geçici maddi yardım, iş bulma konusunda destek, kreş, mesleki eğitim kursu, grup çalışmaları, çocuklar için burs ve toplumsal, sanatsal ve sportif faaliyetler.

Kadın sığınmaevinde kalma ve hizmetlerden faydalanma süresi, kadının ilk kabul birimine kabul tarihinden itibaren altı aydır. Kalış süresi, kadınların güçlenme süreci değerlendirilerek gerekli hallerde uzatılır. Uzatma süresi, sosyal çalışmacı ile çocuğu var ise çocuk gelişimcinin görüşü alınarak, değerlendirme komisyonu tarafından belirlenir (Bkz., Kadın Konukevleri Yönetmeliği, md. 3, 14). Kadın sığınmaevinden ayrıldıktan sonra da destek belirli bir süre devam etmektedir. Eğer kadın ayrı bir ev kuracaksa, ev ve ev eşyası gibi destekler, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, STK'lar ya da gönüllü kuruluşlar tarafından sağlanmaktadır (T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2019; Karataş vd., 2008: 85). Sığınmaevinden ayrılan kadına ise, bulunduğu ildeki kadın danışma

merkezleri aracılığıyla danışmanlık hizmeti belirli bir süre ve düzenli aralıklarla sağlanabilmektedir (Erseçen & Tosun, 2015: 32).

Özet olarak, sığınmaevleri yalnızca şiddet gören kadınların geçici bir süre sığınabilecekleri bir mekân olmayıp, sunduğu tüm hizmetlerle kadınları ve varsa çocuklarını bağımsız yaşama hazırlayan kurumlar niteliği taşımaktadır. Bunun nedeni, sığınmaevinden ayrılan kadınların toplumsal yaşama uyum sağlamak ve yeni bir düzen kurabilmek için zamana ve desteğe ihtiyaç duymalarıdır (Maybek, 2017: 167). Ancak, ülkemizde bu konuda getirilen yasal düzenlemelerin tam olarak uygulanmadığı, sığınmaevlerinde sunulan hizmetlerin yetersiz olduğu, bazı durumlarda bu kurumların asgari düzeyin altında hizmet verdiği, hatta kurumlarda çalışan uzman sayısının eksik olduğu belirtilmektedir. Bu duruma bağlı olarak, çeşitli kadın örgütleri ve sivil toplum kuruluşları tarafından sığınmaevleri şiddete uğrayan kadınların ve çocukların ihtiyaçlarının yeterince karşılanmadığı; maddi yardım, hukuki yardım ve iş olanaklarının istenen ölçüde sağlanamadığı kurumlar olarak değerlendirilmektedir (Subaşı & Akın, 2003: 13; Benhür-Aktürk & Doğan, 2013: 93; Sallan-Gül vd., 2017: 216; Taşdemir-Afşar, 2018: 222).

3.3. Kadın Sığınmaevlerine Başvuru Süreci

Eşi, birlikte yaşadığı birey ya da diğer aile üyeleri tarafından şiddete maruz kalan kadını kurumsal başvuru aşamasına getiren en önemli neden, şiddetin dayanılamayacak noktaya gelmesi ve çocukların da şiddetten etkilenmesidir. Kadının toplumsal çevresinden beklediği desteği görememesi de resmî kurumlara başvurmasında etkilidir. Kurumsal başvuru süreci çoğunlukla karakola yapılan müracaat ile başlamakta, hastane, ŞÖNİM, ilk kabul birimi ve kadın sığınmaevi şeklinde devam etmektedir. Nitekim, Kadın Konukevleri Yönetmeliği'ne göre sığınmaevine kabulünü isteyen kadınlar il müdürlüğüne, ŞÖNİM'e, benzeri görevleri yapan kamu kurum ve kuruluşlarının ilgili yönlendirici birimlerine veya kolluk kuvvetlerine başvurabilirler (md. 11). Başvurulan birimler, 6284 sayılı Kanun'un verdiği yetkiler doğrultusunda başvuran kadınları bilgilendirmek, barınma ihtiyacı ve güvenliğini sağlamakla yükümlüdür. Bu süreçte, psikolojik ve yasal konularda destek hizmetleri devam etmektedir. Ülkemizde gerçekleştirilen Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (2015: 162)'nda, şiddet mağduru kadınların kurumlara ve kuruluşlara başvurma oranlarının çok düşük düzeyde olduğu, %89'nun söz konusu kurum ya da kuruluşlardan hiçbirine başvurmadıkları belirlenmiştir.

3.4. Kadın Sığınmaevlerinin İşleyişi ve Etkinliği

Eşi ya da diğer aile bireyleri tarafından şiddete uğrayan kadının yine aynı tehlikeyle karşı karşıya kalmaması için sığınmaevinin gizli tutulması temel kuraldır. Sığınmaevi binasının seçiminde resmî kurumlara ulaşımı kolay olan, dış güvenliği etkin olarak sağlanabilen, kolluk birimlerine yakın yerlerde bahçeli, korunaklı, müstakil ve dış görünüşü itibarıyla bulunduğu bölgede dikkat çekmeyecek özellikte bir yapı olmasına dikkat edilmektedir. Kadınlar sığınmaevi bilgilerini kimseyle paylaşmamakta ve sığınmaevinde kalanlarla görüşmek güvenlik açısından ancak yasal izinlerle mümkün olabilmektedir. Sığınmaevine giriş çıkış saatleri, güvenliği sağlamak amacıyla ve bölgesel koşullar ile

kadının durumu dikkate alınarak sığınmaevi müdürünün teklifi ve ŞÖNİM'in onayı ile belirlenmektedir. Bu nedenle, sığınmaevleri gizlilik esasıyla çalışmakta, adres ve telefon numaraları gizli tutulmakta, herhangi bir tanıtıcı tabela asılmamakta ve özel güvenlik önlemleri uygulanmaktadır (Bkz., Kadın Konukevleri Yönetmeliği, md. 14, 15, 16).

Sığınmaevleri en az yirmi en fazla kırk kişi kapasiteli olabilmekte, her kadın için varsa çocukları ile birlikte kalabileceği bir oda bulunmakta ve bir oda en fazla iki kadın tarafından paylaşılabilir. Ayrıca, tuvalet, banyo gibi ortak alanlar en fazla üç kadın tarafından kullanılmakta, uygun genişlikte oturma odası, yemek odası, etkinlik odası bulunmakta ve kadınların kendilerini evlerinde hissedebilecekleri şekilde düzenlenmektedir. Çocuklar için etüt, eğitim, rehabilitasyon, oyun ve etkinlik odaları ile çalışma odalarının olması da gereklidir. Mutfak, kiler, çamaşırhane, depo, ütü odası gibi kadının normal yaşamında ihtiyaç duyulabileceği diğer yerler de sığınmaevlerinde olması gereken bölümler olarak sıralanmıştır (Kadın Konukevleri Yönetmeliği, md. 8). Sığınmaevlerinde çalışan personele, çalışmaya başlamadan önce ve başladıktan sonra düzenli aralıklarla tekrarlamak suretiyle toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddet gibi ihtiyaç duyulan alanlarda eğitimler düzenlenmesi de esastır (Kadın Konukevleri Yönetmeliği, md. 34).

Ülkemizde kadın sığınmaevleri hem sayısal hem de işlevsel olarak oldukça yetersizdir. İlk açılan sığınmaevleri maddi sıkıntılar ya da yönetim değişikliği gibi nedenlerle uzun süre faaliyet gösterememiştir. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın verilerine göre, kadın sığınmaevlerinin fiziki yapısına göre oda sayısı ve kapasite belirlenmektedir. 2018 yılı verilerine göre, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'ne bağlı olarak 81 ilde 2697 kapasite ile 110 kadın sığınmaevi faaliyettedir. Bakanlık dışında, belediyelere bağlı 725 kapasite ile 32, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'ne bağlı 12 kapasite ile 1, Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı'na bağlı 20 kapasite ile 1 tane olmak üzere toplamda 3454 kapasite ile 144 kadın sığınmaevi hizmet vermektedir (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2019: 73). Avrupa Konseyi Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Mücadele Konvansiyonu'nun Açıklayıcı Raporu (İstanbul Konvansiyonu)'nda, devletlerin her 10.000 kişi için en az bir kadın sığınma alanı sağlaması gerektiği belirtilmiştir (The European Institute for Gender Equality (EIGE), 2019). 5393 sayılı Belediye Kanunu kapsamında nüfusu 100.000'i aşan belediyelere sığınmaevi açma yükümlülüğü getirilmiş olup, nüfusu 100.000'i aşan 201 belediye mevcut olmasına rağmen belediyelere ait sadece 32 sığınmaevi bulunmaktadır. Söz konusu sığınmaevleri, İstanbul'da 9, İzmir'de 6, Ankara'da 4, Antalya, Aydın, Bursa, Eskişehir, Gaziantep, Mersin'de 3, Diyarbakır'da 2 ve Uşak'ta 1 olmak üzere 11 ilde hizmet vermektedir (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2016: 28). Buna göre, kadınların şiddete uğrama oranları karşısında sığınmaevlerinin sayısal ve kapasite bakımından son derece yetersiz olduğu anlaşılmaktadır.

4. Araştırma

4.1. Araştırma Tasarımı ve Yöntemi

Araştırmada, betimsel araştırma tasarımı kullanılmıştır. Veriler, nitel araştırma veri toplama tekniklerinden birebir derinlemesine görüşme yöntemiyle toplanmıştır. Bu çerçevede, kadına yönelik şiddetle mücadelede kadın sığınmaevlerinin etkinliğini ortaya koyabilmek için sığınmaevlerinde kalan 25 kadınla derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Araştırma için Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’ndan yazılı izin alınmış, İzmir Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü tarafından görüşme yapılacak sığınmaevleri belirlenmiştir. Belediyeye ait sığınmaevlerinde de görüşme yapabilmek için tarafımızca başvuru yapılmış, ancak tadilat olduğu için kimsenin kalmadığı gerekçe gösterilerek başvuru kabul edilmemiştir. Bu nedenle, Bakanlık bünyesinde Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü’ne bağlı üç sığınmaevinde, gönüllülük esasına dayalı olarak görüşmeyi kabul eden kadınlar ile araştırma gerçekleştirilmiştir.

Görüşmeler sığınmaevindeki kütüphane ve görüşme salonunda yapılmıştır. Görüşme süreleri 40 ila 120 dakika arasında değişkenlik göstermiştir ve görüşmeler 15 günlük bir süreçte tamamlanmıştır. Araştırma kapsamında ses kaydı yapılmasına kesinlikle izin verilmemesi üzerine derinlemesine görüşmelerde, görüşmeci söylenenleri not almıştır. Araştırmada bulgular, derinlemesine görüşmelerin dijital ortama aktarılmış metinleri üzerinden analiz edilmiştir. Araştırmanın teorik çerçevesinden, araştırma sorularından ve kadınlarla gerçekleştirilen görüşmelerden yola çıkılarak veri analizi için bir çerçeve oluşturulup verilerin sınıflandırılacağı temalar belirlenmiştir ve verilerin kodlanmasında MAXQDA 18 nitel veri analizi programı kullanılmıştır. Görüşmeler, kadınların kimliklerinin gizli tutulması koşuluyla isimsiz olarak ve belirleyici nitelermeler verilerek (*örn. Kadın 1, Yaş: 26 vb.*) çözümlenmiştir. Çözümlemelerde, görüşülen kadınların ifadeleri doğrudan kullanılmıştır. Bu anlamda, betimsel analiz yönteminin doğası açısından, görüşülen kadınların algı ve deneyimlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara yer verilmiştir (Yıldırım & Şimşek, 2016: 239). Kuşkusuz, araştırma yönteminin güvenilirliği için verilerin betimsel bir yaklaşımla sunulması önem taşıdığından (LeCompte & Goetz, 1982: 41), görüşme yoluyla elde edilen veriler herhangi bir açıklama ya da yorum katılmadan olduğu gibi aktarılmıştır.

Araştırma kapsamındaki birebir görüşmelerdeki amaç, kadınların yaşadığı şiddetin niteliği ve şiddetin nedenleri ile şiddet mağduru kadınların yaşadığı zorlukları irdelemenin yanı sıra, kadına yönelik şiddetle mücadelede sığınmaevlerinin koşullarının, rol ve işlevlerinin kadınlar ve beraberindeki çocukları için önemini değerlendirilmesidir. Bu doğrultuda, kadınlarla gerçekleştirilen görüşmelerde kendilerini tanıtıcı bilgilerle birlikte aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Şiddet hakkındaki düşüncelerinizden ve yaşadığınız şiddetten bahseder misiniz?
2. Yaşadığınız şiddet sürecinde ailenizin size karşı tavrından bahseder misiniz?
3. Size göre yaşadığınız şiddetin nedenleri nelerdir?
4. Kadın sığınmaevinin varlığını ilk nasıl öğrendiniz?

5. Kadın sığınmaevine gelmeden önce başka kurum ve kuruluşlardan yardım talebinde bulunduysanız bunlardan bahseder misiniz?
6. Kadın sığınmaevine müracaatınıza çevrenizdeki bireylerin gösterdiği tepkiler nelerdir?
7. Kadın sığınmaevine müracaatınızdan burada yaşamaya başlayınca kadar geçen süreçte yaşadığınız zorluklar nelerdir?
8. Kadın sığınmaevine gelmeniz öncesinde ve sonrasında ailenizin size yönelik davranışları arasında değişiklikler var mıdır? Varsa nelerdir? Buraya gelmeniz konusunda sizi desteklediler mi?
9. Yaşadığınız bu süreci varsa çocuk/çocuklarınıza nasıl anlattınız?
10. Çocuklarınızın sığınmaevine uyum sürecinde karşılaştığı zorluklar nelerdir?
11. Kadın sığınmaevinde çocuklara sağlanan imkânları değerlendirir misiniz?
12. Çocuklarınızın yaşadıkları kötü tecrübelerin yaşamlarının ilerleyen döneminde aynı şekilde ortaya çıkabilme ihtimali için neler söyleyebilirsiniz?
13. Kadın sığınmaevinde sizin için sağlanan hizmet ve destekler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
14. Kadın sığınmaevinde meslek edinmeniz ya da iş bulmanız konusunda sunulan destekler nelerdir? Bunları yeterli buluyor musunuz?
15. Kadın sığınmaevinden çıktıktan sonra karşılaştığınız sorunlarla baş edebilme konusunda kendinizi hazır hissediyor musunuz? Cevabınız evet/hayır ise, nedenlerini açıklar mısınız?
16. Kadın sığınmaevi hakkındaki önerileriniz nelerdir?

4.2. Örneklem

Araştırmada örneklem İzmir ilinde Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü'ne bağlı üç sığınmaevinde kalan 25 kadından oluşmuştur. Tablo 1'de araştırmaya katılan kadınlara ilişkin tanıtıcı bilgiler yer almaktadır.

Tablo: 1
Araştırmanın Örneklemine İlişkin Tanıtıcı Bilgiler

Katılımcılar	Yaş	Eğitim Düzeyi	Çalışma Durumu	Meslek-Sektör	Sağlık Güvencesi	Gelir Durumu	Çocuk Sahibi Olma Durumu	Sığınmaevinde Kalma Süresi	Çocukla Görüşme Sıklığı
Kadın 1	26	Lise	Ücretli çalışan	Muhasebe	-	Yok	2	1 aydır	Birlikte kalıyorlar
Kadın 2	34	İlkokul	Hiç çalışmamış	-	Eşi üzerinden bakılıyor	Yok	3	1 aydır	Birlikte kalıyorlar
Kadın 3	26	Lise 4 terk	Hiç çalışmamış	-	Eşi üzerinden bakılıyor	Yok	2	5 aydır	Birlikte kalıyorlar
Kadın 4	36	İlkokul	Mevsimlik işçi	-	Genel Sağlık Sigortası	Yok	2	6 aydır	Birlikte kalıyorlar
Kadın 5	35	İlkokul	Ücretli çalışan	Temizlik	Eşi üzerinden bakılıyor	Yok	2	2 aydır (Daha önce de 6 ay kalmış)	Bir çocuğu yanında, Diğer Çocuk Eziyeme Kurumu'nda
Kadın 6	37	Ortaokul	Ücretli çalışan	Garsonluk	Genel Sağlık Sigortası	Yok	2	1,5 aydır	Görüşemiyor - Babaları ile kalıyorlar
Kadın 7	32	Lisansüstü (Doktora)	Ücretli çalışan	Satış danışmanı	Genel Sağlık Sigortası	Yok	1	3 aydır	Birlikte kalıyorlar
Kadın 8	46	Lise	Evlenmeden önce çalışmış	-	Genel Sağlık Sigortası	Yok	3	6 aydır	İki çocuğu ile görüşemiyor - Babaları ile kalıyorlar - Bir çocuğu yanında
Kadın 9	23	Lise	Hiç çalışmamış	-	Eşi üzerinden bakılıyor	Yok	Yok	4,5 aydır	-

Kadın 10	45	İlkokul	Ücretli-kayıt dışı çalışan	Temizlik	Genel Sağlık Sigortası	Yok	3	3 aydır	Biri evli - Biri babasıyla kalıyor - Biri yanında
Kadın 11	39	Okur-yazar değil	Ücretli- kayıt dışı çalışan	Pastane	Genel Sağlık Sigortası	Yok	3	20 gündür	Görüşmüyor
Kadın 12	38	Okur-yazar değil	Ücretsiz aile çalışmamış - kayıt dışı	Tarım	Sağlık güvencesi yok	Yok	6	15 gündür	En küçük ikisi yanında - İkisi yurtta - İkisi babalarıyla yaşıyor
Kadın 13	62	Okur-yazar değil	Hiç çalışmamış	-	Sağlık güvencesi yok	Yok	2	Ne kadar süredir burada kaldığını bilmiyor	Evli
Kadın 14	27	Ortaokul	Ücretli - kayıt dışı çalışan	Garsonluk	Sağlık güvencesi yok	Yok	2	3 gündür	Birlikte kalıyorlar
Kadın 15	37	İlkokul	Ücretli çalışan	Temizlik	Genel Sağlık Sigortası	Babadan kalan emekli maaşı (eşinden boşandığı için)	3	20 gündür	Bir çocuğu yanında -Diğerleri babalarıyla kalıyor
Kadın 16	32	İlkokul	Hiç çalışmamış	-	Sağlık güvencesi yok	Yok	1	6 ay kalmış, 2. kez vararlanıyor	Birlikte kalıyorlar
Kadın 17	20	Lise	Ücretli -kayıt dışı çalışan	Garsonluk-Kasiyerlik-Satış Temsilcililiği	Sağlık güvencesi yok	Yok	1	3 haftadır	Çocuğunu görmüyor
Kadın 18	40	İlkokul	Mevsimlik tarım çalışması - kayıt dışı	-	Eşi üzerinden bakılıyor	Yok	3	10 gündür	Çocukları yanında değil, sadece telefonla görüşüyor
Kadın 19	37	İlkokul	Ücretli-kayıt dışı çalışan	Hizmet	Sağlık güvencesi yok	Çocuklarının engelli maaşını alıyor.	4	5 aydır	Birlikte kalıyorlar
Kadın 20	46	İlkokul	Hiç çalışmamış	-	Sağlık güvencesi yok	Babasından kalan maaşı alıyor.	2	4 aydır	Bir çocuğu yanında - Diğerleri yalnız yaşıyor
Kadın 21	32	İlkokul	Ücretli çalışan	Temizlik	Genel Sağlık Sigortası	Çalışıyor	2	4 aydır	Bir çocuğu yanında -Diğeri babasıyla yaşıyor
Kadın 22	38	İlkokul	Ücretli kayıt dışı çalışan	Yemekhane	Genel Sağlık Sigortası - eşi üzerinden	Yok	3	5.5 aydır	Bir çocuğu yanında-Diğerleri babasıyla yaşıyor
Kadın 23	36	Yüksekokul	Ücretli çalışan	Aşçılık	Bilgilerinin gizli olması gerektiği için şu anda sigortası yok.	Çalışıyor	Yok - hamile	2 haftadır	--
Kadın 24	23	Lise	Ücretli-kayıt dışı çalışan	Garsonluk	Sağlık güvencesi yok	Yok	4		Üçü Çocuk Esirgeme Kurumu'nda -Biri yanında yaşıyor
Kadın 25	20	Lise	Ücretli kayıt dışı çalışan	Komilik	Eşi üzerinden bakılıyor	Yok	1	1 aydır	Birlikte kalıyorlar

Tablo 1’de görüleceği üzere, kadınların yaş ortalaması 34,6’dır. Kadınların en küçüğü 20 yaşındayken, en büyüğü 62 yaşındadır. Eğitim durumlarına bakıldığında, kadınlardan 3’ünün okur-yazar olmadığı, 11’inin ilkokul, 2’sinin ortaokul, 7’sinin lise, 1’inin yüksekokul ve 1’inin de doktora eğitim düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Kadınların çoğu nitelsiz kayıt dışı işlerde ücretli olarak çalışmıştır. Sağlık güvencesi olarak kadınların bir kısmı hala eşleri üzerinden genel sağlık sigortasından yararlanırken, bir kısmının herhangi bir sağlık güvencesi bulunmamaktadır. Kadınlardan 8’i ise, kendi sağlık güvencesine sahiptir. Sadece 2 kadın çalışmaktadır ve bu nedenle kendine ait bir geliri bulunurken, 2 kadın babalarından kalan aylıkla, 1 kadın da engelli çocuğundan dolayı aldığı aylıkla yaşamlarını idame ettirmektedirler. Diğer kadınlar ise, herhangi bir gelirden yoksundur. Çalışmayan kadınlardan 9’u kıskançlık gibi nedenlerle eşinin çalışmasına izin vermediğinden, çocuk sahibi olan 8’i bakım sorunları olduğundan, 1’i de yaşlı ve daha önce hiç çalışmadığından çalışma yaşamında yer alamadığını belirtirken, kadınlardan 5’i aktif olarak iş aradıklarını ancak bulamadıklarını ifade etmişlerdir. Kadınlardan biri hariç hepsi çocuk sahibidir ve çocuk sahibi olan kadınlardan sadece 4’ü çocuklarıyla birlikte değilken, geri kalan 20 kadın çocuğuyla ya da çocuklarıyla birlikte sığınmaevinde yaşamaktadırlar.

4.3. Bulgular

Araştırma kapsamında, birebir derinlemesine görüşmelerden elde edilen veriler ışığında aşağıda belirtilen yedi ana tema ortaya konmuştur:

- Tema 1: Şiddetin Niteliği
- Tema 2: Şiddetin Nedenleri
- Tema 3: Şiddet Mağduru Kadına Toplumsal Çevrenin Desteği (aile, akraba vb.)
- Tema 4: Şiddetle Mücadelede Kadın Sığınmaevinin Rolü
- Tema 5: Sığınmaevi Koşulları
- Tema 6: Sığınmaevi Sonrası Sürdürülebilir Yaşam
- Tema 7: Sığınmaevi ile ilgili Öneriler

Tablo 2’de görüşmeler çerçevesinde belirlenen temaların vurgulanma ağırlıkları gösterilmektedir.

Tablo: 2
Temalara Yönelik Kodlamalar ve Vurgulanma Ağırlığı

Temalara Yönelik Kodlamalar	Vurgulanma Ağırlığı	Yüzde
Şiddetin Niteliği		-
• Şiddetin Şekli	31	-
• Kadınların Şiddetin Ortadan Kalkmasına Yönelik İnançları	21	-
Şiddetin Nedenleri		
• Ekonomik Koşullar	11	35,5
• Ailevi Sorunlar	10	32,3
• Toplumsal Çevre	5	16,1
• Eğitim Düzeyi Düşüklüğü	5	16,1
Şiddet Mağduru Kadına Toplumsal Çevrenin Desteği		
• Olumsuz Destek	14	66,7
• Olumlu Destek	7	33,3
Şiddetle Mücadelede Kadın Sığınmaevinin Rolü		
• Sığınmaevi Öncesinde Başvuru Süreci	24	-
• Sığınmaevinde Kalma Kararına Toplumsal Çevrenin Bakışı	18	-
• Sığınmaevinin Kadınlar ve Çocuklar İçin Önemi	19	-
• Sığınmaevinde Çocuklarla İlgili Yaşanan Sorunlar		
➢ Psikolojik Sorunlar	21	65,6
➢ Sığınmaevinin Koşullarından Kaynaklı Sorunlar	11	34,4
Sığınmaevi Koşulları		
• Psikolojik Koşullar	8	17,0
• Fiziksel Koşullar	16	34,0
• İstihdama Yönlendirici Koşullar	23	48,9
Sığınmaevi Sonrası Sürdürülebilir Yaşam	17	-
Sığınmaevi ile İlgili Öneriler	9	-
Toplam	271	%100

Tablo 2’ye göre, kodlu bölümlere bakıldığında şiddet mağduru kadınlar şiddetin şekli ve şiddetin ortadan kalkmasına yönelik inançlara ilişkin görüş belirtmişlerdir. Şiddetin nedenlerine bakıldığında, şiddetin %35,5 oranla en çok ekonomik koşullardan, %32,3 ile ailevi sorunlardan ve %16,1 ile toplumsal çevre ve %16,1 ile eğitim düzeyinin düşüklüğünden kaynaklandığı saptanmıştır. Yaşanılan şiddet sürecinde aile ya da toplumsal çevrenin kadınlara yönelik desteği ile ilgili soru kapsamında oluşturulan temada, olumsuz desteğin vurgulanma oranı %66,7 iken, olumlu desteğin oranı %33,3 düzeyindedir. Buradan hareketle, kadınların aileleri, arkadaşları ya da yakınları bağlamında toplumsal çevrelerinden yeterli destek görmedikleri anlaşılmaktadır. Diğer yandan, kadınların sığınmaevine yerleştikten sonra çocukları ile ilgili olarak karşılaştıkları sorunlar incelendiğinde, çocukların ağırlıklı olarak psikolojik sorunlar yaşadığı görülmektedir. Kadınlar genel olarak

sığınmaevinin koşullarını değerlendirdiğinde, vurgulanma oranı psikolojik koşulların %17, fiziksel koşulların %34 ve istihdama yönlendirici koşulların ise %48,9'dur. Nihayet, şiddet mağduru kadınlar sığınmaevinden ayrıldıktan sonraki yaşamları ve sığınmaevinin iyileştirilmesi hakkında da görtüş ifade etmişlerdir.

4.3.1. Tema 1: Şiddetin Niteliği

Kadına yönelik şiddetin niteliği teması, kadınların ne tür ve nasıl şiddet gördüğüne yönelik ifadelerini içeren şiddetin şekli ve şiddetin önlenip önlemeyeceğine yönelik inançları olarak iki ayrı başlık altında ele alınacaktır.

4.3.1.1. Şiddetin Şekli

Görüşülen kadınlardan bazıları evliliği kendi ailelerinde yaşadıkları şiddetten kaçış yolu olarak görmüşlerdir. Ancak, ne yazık ki şiddet evlendikten sonra da devam etmiş ve kadınlar ataerkil toplum dayatmalarına ve şiddetin en ağır biçimlerine maruz kalmaya devam etmişlerdir. Şiddete ilk olarak ailelerinde maruz kalan ve eşlerinden şiddet görmeye devam eden kadınların ifadeleri Tablo 3'te gösterilmektedir.

Tablo: 3

Şiddete İlk Olarak Ailelerinde Maruz Kalan ve Eşlerinden Şiddet Görmeye Devam Eden Kadınların İfadeleri

- Eşimle kendi rızam ile evlendim. Ancak **kendi ailemde de hem fiziksel hem de psikolojik şiddetten artık çok yılmışım**. Babamın hem anneme hem de bana ve kız kardeşime şiddet uygulaması beni çok bunaltmıştı. Bu nedenle, o ortamdan kurtulmak için evliliğin benim için bir kaçış olabileceğini düşündüm. Ancak evlendikten 1-2 hafta sonra, eşim de bana şiddet uygulamaya başladı. Eşim gerekli gereksiz her şeye öfkelenmeye ve öfkesini de benden çıkarmaya başladı. Önce umursamadım, bu sürecin geçici olabileceğini umut ettim ve hep öyle düşündüm. Ancak, şiddetin yoğunluğu ve boyutu gün geçtikçe daha da arttı. **Eşime neden bana şiddet uyguluyorsun, bunu çözenin daha güzel bir yolu yok mu dediğimde, "sen bunu hak ediyorsun" diye cevap veriyordu**. Elbette, şiddetin hiçbir gerekçesi olamaz, ancak eşim bana hiçbir gerekçe sunamıyordu. Evlendikten çok kısa bir süre sonra hamile kaldım. **Hamileliğim 2. ayında eşim tarafından şiddet gördüğüm için, aileme sığındım ve onlardan yardım istedim**. Ki biz, ablamları babamın şiddetinden kaçmak için evlendik, ama ikimiz de eş açısından da çok şansızdık. Ben babamda kalırken, babam eşimi kendince uyardı. Babamın ona kızmaması, öfkelenmesi sonucu, eşim söz verdi: "Tamam bir daha yapmayacağım dedi ve eve döndük". Ancak şiddet maalesef son bulmadı, hep devam etti. Ve bu süreçte yaşadığım şiddetin dozu hep arttığını için polisi aramak zorunda kalyordum. **Polis geldiğinde eşim sığıltılam oluyordu, ama polis gittikten sonra, bu defa da neden polise gittin beni şikâyet ettin diye yine şiddet uyguluyordu.** (Kadın 3, Yaş: 26)
- Eşimle hiçbir konuda normal konuşamıyorduk. Evde sürekli kavga gürlütlü vardı. İki evlilik yaptım ikisi de kendi tercihimdi, maalesef ikisinde de şiddet vardı. Şiddetle beraber yalan ve aldatma da vardı. Defalarca yakaladım ama bu defa da beni susturmak için yine şiddet uyguladı. Ayrılık istediğimi bile söyleyemedim. **Kendi ailemde de şiddet vardı**, annem babam yoktu, ağabeyimin yanında büyüdüm. Ağabeyim de şiddet uyguladı **evlenince kurtulurum sandım.** (Kadın 21, Yaş: 32)
- Eşimle 15 yıl evli kaldık. evliyken hem **fiziksel hem cinsel şiddet** vardı hatta hamileyken de devam etti. Ailesi de şiddet uyguladı. Eşim camcıda çalışıyordu ama evin hiçbir ihtiyacı ile ilgilenmezdi. Bana "ya çalış ya da dilen" diyordu. Çalışıp kazandığım ne varsa hepsini alırdı. (Kadın 20, Yaş: 46)
- Ben şiddet görmedim, kendi ailemden korktuğum için sığınma amacıyla buradayım. Eşimden ayrılmak istiyorum ama kızmı istediğimi için boşanamıyorum. Bizim evde şiddetin en âlâsı vardı. Annem de babam da fiziksel engelli, babamın iki bacağı yok. Bu haldeyken bile annemin defalarca kafası kolu kırıldı. Annemin yüzünde morluk olmadan bir hafta geçirdiğini hatırlamıyorum. İki tane daha kız kardeşim var ama babama karşı koymadık. (Kadın 22, Yaş: 38)
- **Şiddet önce ailemde başladı**. Erkek kardeşim ağır şiddet uyguladı hastanede yattım. 20 yaşında evlendim. Ne kadar evli kaldığımı bilmiyorum, sonra boşandım. Eşim kız kardeşimi sevmiyormuş ama benimle evlendirdiler. Geleneklere göre küçük olan önce evlenemez diye aileler böyle karar verir. Ben evlendiğim gece ayrılmak dedim ama eşim namus meselesi yaptı. Ancak kefenle çıkabilmişim o evden. **Şiddet, evlendiğim gece başladı**. Başka birisiyle evlenip benden boşanmasını istediğim ama onu da kabul etmedi. Eve dönmek istedim ama bu defa da ailem beni kabul etmedi. Şiddete dayanamayınca çocuklarımı da alıp karakola gittim... (Kadın 11, Yaş: 39)

Aile içinde kadına yönelik olarak baba, ağabey ya da eş tarafından uygulanan şiddet, bir cinsiyetin hedef ve diğer cinsiyetin de uygulayıcı olduğunu göstermektedir. Tablo 3'de ifadeleri yer alan 5 kadının ortak özelliği, şiddete maruziyetin ilk olarak ailede başlaması, baba ve erkek kardeşlerinden şiddet görmeleridir. Dolayısıyla, erkeklerle aralarındaki eşitsizlik ve baskı altında tutulmak istenmeleri yüzünden kadınlar, erkek şiddetine maruz kalmakta ve bu gibi bir ortamdan kurtulmaları da çoğunlukla mümkün olamamaktadır (Ayman & Şenol, 01.09.2020). Diğer yandan, kadınların ifadelerinden kadına yönelik şiddetin başlangıçtan itibaren devam eden bir süreç olduğu açıkça anlaşılmaktadır. Özellikle şiddetin sıklığı, sürekliliğinin yanı sıra, şiddetin dozunun artması kadınları son çare olarak kurumsal mercilere yönelttiği görülmektedir.

Yaşadıkları şiddetin şekline ilişkin Tablo 4’de yer alan ifadelerden ise, kadınların, eşleri ya da birlikte yaşadığı erkek tarafından ağır derecede şiddete maruz kaldıkları ve fiziksel şiddetin psikolojik şiddetle iç içe geçtiği görülmektedir.

Aile içi şiddet mağduru pek çok kadın, kendisinin şiddeti hak ettiğini düşünmekte ya da kendisini sorumlu tutmakta ve şiddeti görmezlikten gelmektedir. Ancak, hiçbir gerekçe şiddeti mazur gösteremez. 36 yaşındaki Kadın 4’e ait olan “*Kadınlık görevimi yerine getirdiğimi düşünüyorum. Bu yüzden de şiddeti hak ettiğimi düşünmüyorum. Ama, eğer görevlerimi yerine getirmesem, yemek, temizlik vb. rollerimi gerçekleştirsem tamam şiddet uygulasin kabul ediyorum. Ama ben her şeyi yapıyorum. Neden şiddete maruz kaldığımı bilmiyorum.*” şeklindeki ifade hem kadınlar hem de toplum tarafından şiddetin gündelik yaşamın bir parçası olarak görüldüğüne ve bu durumun şiddetin meşrulaşmasında önemli bir rolü olduğuna dikkat çekmektedir. Toplum içinde hâkim olan bu bakış açısı, şiddete maruz kalanlara destek olmak yerine, onlara acımayı ve üzülmeyi beraberinde getirmektedir. Şiddeti uygulayanları anlama çabası, şiddet uygulanmasının geçerli bir nedeni olduğu düşüncesinden beslenmektedir (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı & H.Ü. Nüfus Etütleri Enstitüsü, 2015: 230). Buna göre, aile içi şiddet nedenlerinin sadece aile kaynaklı olmadığı, cinsiyet ayrımcılığını meşru kılan toplumsal, ekonomik, politik, hukuki ve eğitimsel yapıların da etkili olduğu ifade edilebilir. Kuşkusuz, sorunun çözümünde etkin bir sosyal hizmet müdahalesi gerekmektedir. Bu müdahale kapsamında, kadının yaşadığı sorunların tanımlanması aşamasında, öncelikli olarak kadının içinde bulunduğu durum nedeniyle kendisini suçlama eğiliminde olmasıyla mücadele edilmeli ve öz saygısı geliştirilmelidir (Özateş, 2009: 103).

Tablo: 4
Eşleri Tarafından Ağır Derecede Şiddete Maruz Kalan Kadınların İfadeleri

- Hiçbir kadın şiddet görmemeli. Benim yaşadığım şiddetten çok eziyet. Şiddetin her türü vardı. 8 yıllık evliyim. Önceleri **psikolojik şiddet** olarak başladı. Evliliğim kendi tercihimdi, severek evlendim. Evimizde çok baskı vardı, annem sandığım kadının üvey olduğuna sonradan öğrendim. Annemle babam ayrılmışlar. Eşimin de annesi ile babası ayrılmış, o da benim gibi şiddet görmüş. Eşimle aramızda 6-7 yaş var. 2-3 günde bir şiddet vardı, bazen her gün olurdu. Beni aldatıyordu, eve gelip bana şiddet uyguluyordu. Uyuturucu kullanıyordu, **üzümlere sigara söndürüyordu.** (Kadın 1. Yaş: 26)
- Son gün, sabah saat 9.00’du. Eşim beni dövmeye başladı. Akşam 18.00’e kadar aralarlarla devam etti. Kapıları kilitledi. **Dış dünyaya tüm bağlantımı elmden aldı.** 6 yaşındaki kızım ve 3 yaşındaki oğlum da evdeydi ve onların gözü önünde bana şiddet uyguladı. En sonunda yorulup, uyuklayınca, anahtarları ve kaçtım. Çocuklarımla eve bırakıp karakola geldim. Polisler eve gidip, eşimi aldıkları sırada çocuklarımla da aldılar. **Artık şiddete dayanacak gücüm kalmamıştı. Ailemin yanına gidersem de, eşim bu defa aileme beni tehdit ediyordu ve aileme de zarar vereceğini söylüyordu.** (Kadın 3. Yaş: 26)
- Eşim epilepsi hastası ve ilaçlarını bilerek kullanıyor. Hasta olmadığımı iddia ediyor. Doktora gidiyor, ama ilaç kullanıyor. **Fiziksel şiddet var, psikolojik şiddet var.** Ekonomik olarak çok sıkıntı yaşıyoruz. Maddi zorluklar içinde büyüdüm zaten. Eşim tedavi gördü. Ruhsal olarak sorunu olduğunu düşünüyorum. Bu yüzden hiç kimse bize ziyarete gelmiyor. Çünkü eşim kimseye konuşmamı istemiyor. Her gün şiddet görüyorum. **İşten gelmesinden korkuyorum. Kesici aletle bana saldırır.** Darp raporum bile var. İlk önce polise şikâyet ettim. Sonra da sağlık kurumuna gittim. Eşimden korktuğum için, kendimi koruma anlamında ona karşılık veriyorum. Zaten fiziksel olarak da benden güçlü. Eşimin ailesi de ondan terdirgin. Çünkü onlar da eşimin şiddetine maruz kalyorlar. Kadınlık görevimi yerine getirdiğimi düşünüyorum. **Bu yüzden de şiddeti hak ettiğimi düşünmüyorum. Ama, eğer görevlerimi yerine getirmesem, yemek, temizlik vb. rollerimi gerçekleştirsem tamam şiddet uygulasin kabul ediyorum. Ama ben her şeyi yapıyorum. Neden şiddete maruz kaldığımı bilmiyorum.** (Kadın 4. Yaş: 36)
- 14 yıllık evliyim, evlendikten 4-5 yıl sonra onu aldattığımı düşünerek şiddet uygulamaya başladı. Ne söylesem inanmadı. Ayrılmayı da kabul etmedi ama boşanma işlemlerine başladı. **Fiziksel, sözlü ve ekonomik şiddet vardı.** Eşim çalışmıyordu; gayri meşru, uygunsuz işler yapıyordu. Bana “daha çok para getireceksin” diye baskı yapıyordu. **Son şiddet ayrılmak istediğim içindi, güçlü adamı karşı koyamadım. Beyin travması geçirmişim 1,5 ay sonra gözlerimi hastanede açtım.** (Kadın 6. Yaş: 37)
- 25 yıllık evliyim, şiddet hep vardı. İlk şiddet doğduğumda 3 aylık hamileydim. Çocuğum doğduktan sonra da şiddet devam etti. Eşim çocuk ağlıyor diye şiddet uyguluyordu. Daha sonra ekonomik sıkıntılar başladı. Eşim hürdaçılık yapıyordu, kazancımızı yetiştiremedik. Eşim hep alkol kullandı, evlenmeden önce de kullanıyormuş ama ben bunu bilmiyordum. Ekonomik sıkıntı çok fazlaydı. **Buraya gelmeden önceki son şiddete demir ile saldırırdı.** (Kadın 8. Yaş: 46)
- Eşimden evlendiğim ilk gece **hem fiziksel hem de cinsel şiddet** gördüm. Benim ailemde şiddet yoktu. Bu nedenle, yaşadıklarından aileme bahsetmedim. İlk defa şiddete maruz kaldım, ne yapacağımı bilemedim, karşılık veremedim. Şiddet uygulamak için hep bahanesi vardı. Alkol kullanıyordu, **neredeyse her gün şiddete maruz kaldım.** Cinsel şiddet devam etmedi ama fiziksel şiddet çok fazlaydı. **Beni kasıngından bıcakladı...** (Kadın 9. Yaş: 23)
- Şiddet evliliğimizin 2. ayından sonra başladı. Şiddet sadece bana karşı yoktu, çocuklara da uyguluyordu. Kıskaçlık o kadar fazlaydı ki, kendi ailesi ile bile görüşme izin vermiyordu... “Biraz olursan kal, olmaz isen çek git diyorlardı.” Ama boşanmam dediklerinde yine şiddet uyguluyordu. Doğum kontrolü nedir bilmiyordum. Bir defa görünmem için doğum kontrol hapı getirdi. Birkâz ay kullandım. Ama eşim dıysa beni öldürür. 8 tane doğum yaptım. 2 tanesi hastanede doğdu. **Hamileliğimde doktorlar erkek değil yine dövdi. Çocuklarımla 2 tanesi öldü.** (Kadın 12. Yaş: 38)
- Ailesinin etkisi ile bana şiddet uyguluyordu. Çok kısıncı her şeye bahane bulup şiddet uyguluyordu. **Başımı duvarlara vuruyordu,** beni defalarca komşular kurtardı. (Kadın 17. Yaş: 20)
- Eşim bana sürekli şiddet uyguluyordu. Şiddetin her türü vardı. Eşimin ailesinde hep şiddet vardı. Kayınpederim de alkolikti. Eşimle evlenmemi babam istemedi. Ama ben kendim istedim. Benim ailemde şiddet yoktu. **Dört çocuğumdan 2 tanesi işime engelli. Hamileyken aldığım darbeler sonucu bebeyi öldürdüm.** (Kadın 19. Yaş: 37)
- Eşimle anlaşamıyorduk **hem fiziksel şiddet hem de psikolojik şiddet vardı. Hamileliğim süresinde de şiddet devam etti.** Ailem yoktu, gidecek yerimin olmadığını bildiği için şiddet hep devam etti. (Kadın 25. Yaş: 20)

Kadınlar fiziksel şiddetle birlikte cinsel, sözel ve ekonomik şiddete de maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Farklı şiddet biçimlerine maruz kalan kadınların ifadeleri Tablo 5’te gösterilmektedir.

Tablo: 5
Farklı Şiddet Biçimlerine Maruz Kalan Kadınların İfadeleri

<ul style="list-style-type: none">
19 yıllık evliyim hem fiziksel şiddete hem de sözel şiddete maruz kaldım. Evliliğimin 2. yılında kiskançlık nedeniyle şiddet başladı. Ailemin gelmesi sorun oluyordu ama ilk fiziksel şiddet doğumdan sonraydı. Çocuk ağlayınca bana şiddet uyguluyordu. Daha sonra ekonomik şiddet başladı. Önceleri düzelm umuduyla şiddetten kimsesiz bahsetmedim. Eşim her şeye (yemek, çay) sinirlenip şiddet uyguluyordu. Beraberinde cinsel şiddet de oluyordu. (Kadın 2, Yaş: 38)
İlk eşimden ayrıldıktan sonra 2,5 yıl çalıştım. İkinci eşimle tanıştım, evliliğim kendi tercihimdi. Eşimin bir kokoreç tezgâhı vardı. Ortam düzgün değildi. Bu nedenle, ben orada çalışmak istemiyordum. Çünkü, çok geç saatlere kadar orada kalmam gerekiyordu. Fiziksel şiddet çok fazla değildi ama ekonomik şiddet çok fazlaydı. Zaman zaman da cinsel şiddet vardı, istemediğim şeyleri yapıyordu. Bebeğim sığınmaevinde doğdu. (Kadın 5, Yaş: 35)
Herkesin yaşadığı bir durum. Ben psikolojik şiddet gördüm. (Kadın 7, Yaş: 35)
Şiddet, hakaret, küfür... İnsanca yaşayamadım maalesef. 25 yıllık evliyim, sözlü şiddet hep vardı. Evliliğimin 3. yılında fiziksel şiddet başladı, bu arada cinsel şiddet vardı zaten. 22 yıl “el alem ne der” diyerek bu şiddete mecbur bırakıldım. Çocukları da bu arada şiddete maruz kaldılar. Evde yaşanan bu şiddet çocuklarımla okul yaşamını olumsuz etkiledi tabii ki. Eşim kendisi çalışmadığı halde en çok ben çalışıyorum diye şiddet uyguluyordu. (Kadın 8, Yaş: 46)
Eşim beni dövdü. Çok kavga ediyorduz. Beni dövdükten sonra 10 gün kızım da kaldım. Kızım sonra beni buraya (sığınmaevine) getirdi. Eşim çalışmıyor. Şeker hastalığından dolayı sağ bacağı kesildi. Bir yıldır böyle. Benim kimsen yok diye bana baskı yapıyordu. Boşanma davası açtık. Boşanana kadar burada kalacağım. Sonra kızımın yanına gideceğim. Yaşlıları kaldığı bir yer varmış orada kalmak istiyordum. (Huzurevinin adını bilmiyorum.) (Kadın 13, Yaş: 62)
Eşim bizi haricimizdeki herkese karşı çok iyiydi. Ne yapmak istediğini anlayamadım. Boşanmak istediğimde “kapa çeneni, beni delirtme” diye kestirip atıyordu. Evliliğimin ilk dönemlerinde olmasa da sonraları cinsel şiddet de uygulamaya başladı. Beni çok zorluyordu, ypratıyordu. (Kadın 14, Yaş: 27)
21 yıllık evliyim. Evin tüm yükü üzerimde. Eşim benden 8 yaş büyük, şeker ve tansiyon hastası. Düzenli bir işi yok. İş bulduka çalışıyor. Çok borcumuz var. Evde ne zaman bu konu açılrsa kavga ediyorduz. Çocuklarımla bu kavgaların bazılarını tanık oldular. (Kadın 18, Yaş: 40)

Kadınların çoğu fiziksel şiddeti cinsel ve ekonomik şiddet ile bir arada yaşadıklarını belirtmişlerdir. Türkiye genelinde gerçekleştirilen bir araştırmanın sonuçları da fiziksel ve cinsel şiddetin bir arada yaşanmasının yaygınlığını ortaya koymaktadır. Buna göre, kadınların %36’sı fiziksel şiddete, %12’si cinsel şiddete maruz kaldığını belirtirken, kadınların %38’inin iki şiddet biçiminden en az birine maruz kalması, çoğunlukla cinsel şiddetin fiziksel şiddet ile bir arada olduğunu göstermektedir. Aynı çalışmada yaşamının herhangi bir döneminde ekonomik şiddete maruz kalan evlenmiş kadınların oranı %30’dur (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı & H.Ü. Nüfus Etütleri Enstitüsü, 2015: 89, 97).

4.3.1.2. Kadınların Şiddetin Ortadan Kalkmasına Yönelik İnançları

Kadınların şiddetin ortadan kalkmasına yönelik inançlarına ilişkin ifadeleri Tablo 6’da bulunmaktadır.

Tablo: 6
Şiddetin Ortadan Kalkmasına Yönelik İnançlara İlişkin İfadeler

<ul style="list-style-type: none"> Anneler çözülebilir diye düşünüyorum, çocukları onlar yetiştiriyor. (Kadın 1, Yaş: 26) Çözüleceğini düşünmüyorum, sabretmekle çözüleceğini sanmıştım ama öyle olmadı. (Kadın 2, Yaş: 34) Şiddet uygulayan tedavi olmadı müddetçe ve caydırıcı cezalar olmadığı sürece çözülemez. (Kadın 5, Yaş: 35) Yok bence çözülemez, insan sonradan değişmiyor. Çocukluktan iyi yetiştirilmesi gerekir. (Kadın 6, Yaş: 37) Çoğu zaman çözülemeyeceğine inanıyorum. (Kadın 7, Yaş: 32) Şiddetin çözümü aşamasında en çok ailelere görev düşüyor. Özellikle erkek çocuklarını yetiştirirken “erkek” gibi değil de “insan” gibi yetiştirmek gerekir. (Kadın 8, Yaş: 46) Kişiye göre değişir diye düşünüyorum. Eşim başkalarını dinliyordu ama ben ona derdimi hiç anlatmadım. Ben psikiyatri desteği aldım, eşimi de Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi Merkezi (AMATEM)’ne gönderdiler ama eşim tedaviyi istemedi. (Kadın 10, Yaş: 45)	<ul style="list-style-type: none"> Aile çok önemli, benim ailem hiç olmadı. Aileler olsaydı durum belki farklı olabilirdi. (Kadın 25, Yaş: 20) Anne ve babanın da etkisini unutmamak lazım. Ama, ilkelimizde bulunan yasal düzenlemelerin eksikliği, yaptırımları yetersiz olması beni çok rahatsız ediyor. Şiddet bir çözüm değil ama çözülemez bir sorun. (Kadın 23, Yaş: 36) Tedaviyle çözülebilir diye düşünüyorum. (Kadın 19, Yaş: 37) Bence çözülemez, dürüstlük çok önemli. (Kadın 21, Yaş: 32) Çözülebilir ama mantıklı düşünmek lazım. Buradaki kadınların hiç birisi tekrar evlerine dönmek istemiyor. Erkeklerle egitim verip, bunun anlatılması lazım. (Kadın 22, Yaş: 38) Özellikle çocuklar olmak üzere toplumdaki her kesime şiddete dair egitim verilebilir şiddetin çözümünde etkili olacağını düşünüyorum. (Kadın 23, Yaş: 36) Sadece kadına karşı değil, erkeğe karşı da şiddet uygulandığını duyuyoruz. Bu aslında eğitimin önemi ortaya çıkıyor. (Kadın 23, Yaş: 36)
---	--

Tablo 6’daki ifadelerden de anlaşılacağı üzere, kadınlar şiddet sorununun çözüme kavuşturulamayacağına yönelik güçlü bir inanca sahiptirler. Ayrıca, aile içi şiddetin engellenmesinde ailenin çocuklarını yetiştirme biçimine dikkat çekmektedirler. Bu

doğrultuda, ailelerin kız ve erkek çocuklarına karşı cinse duyarlılık gösterme ve empati davranışı sergileme becerisi kazandırmaları gerekmektedir.

Diğer yandan, 38 yaşındaki Kadın 22'nin ifadesinde de açık bir şekilde belirtildiği gibi, “*Buradaki kadınların hiç birisi tekrar evlerine dönmek istemiyor. Erkeklerle eğitim verip, bunun anlatılması lazım.*” ve benzer şekilde, 36 yaşındaki Kadın 23'ün ifadesine göre de toplumdaki her kesim kadına yönelik şiddet konusunda bilinçlendirilmelidir. Kadına yönelik aile içi şiddete ilişkin farkındalık oluşturabilmek için, ilgili bakanlıklar, üniversiteler, barolar ve STK'lar işbirliği yapmalıdır. Şiddet konusunda bilinçlendirme, eğitim ve farkındalık oluşturma süreci aileden başlayarak eğitim kurumlarında devam ettirilmelidir. İngiltere’de 2014 yılı Şiddetle Mücadele Eylem Planı’nda yer alan “This is Abuse” isimli farkındalık kampanyası, şiddeti önlemeye yönelik örnek bir uygulamadır. Kampanya, 13-18 yaş arasındaki gençleri şiddet, istismar ve kontrol davranışına ilişkin görüşlerini yeniden düşünmeye teşvik etmek ve kadınlara saygı göstermeleri konusunda bilinçlendirme amacı taşımıştır. Kampanya’da ayrıca ülkenin en çok izlenen bir gençlik dizisi ile işbirliği yapılmış, dizi karakterlerinin rol aldığı kısa canlandırmalarla şiddetin ne olduğu topluma anlatılmaya çalışılmıştır. Kampanyanın özellikle erkeklere ulaşabilmesi için, “In the Know” isimli ayrı bir internet sayfası kurulmuş, burada tecavüz, cinsellikte karşı tarafın rızası ve çeşitli şiddet türleri hakkında bilgilendirme yapılmıştır (Gov.UK, 2014: 2,5). Ülkemizde de son yıllarda bazı il milli eğitim müdürlükleri, kurum personeli ve öğrenciler için kadına yönelik ve ev içi şiddetin önlenmesi, toplumsal cinsiyet konularında eğitici faaliyetler düzenlemektedir (İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü, 07.08.2019; Amasya İl Milli Eğitim Müdürlüğü 07.08.2019; Van İl Milli Eğitim Müdürlüğü, 07.08.2019).

Tablo 6’daki kadınların, “*Şiddet uygulayan tedavi olmadığı müddetçe çözülemez.*” ve “*Tedaviyle çözülebilir.*” ifadelerinin gösterdiği gibi, şiddet ortaya çıktıktan sonra özellikle şiddeti uygulayanların rehabilite edilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu noktada, ülkemizde şiddet uygulayana yönelik önleyici, eğitici, geliştirici, rehberlik ve farkındalık artırıcı sosyal hizmet faaliyetleri kapsamında “öfke kontrolü ve şiddet konusunda farkındalık sağlanması” programlarının oluşturulması ve uygulanmasına yönelik çalışmalar sürdürülmektedir. Gerek şiddet mağduruna gerekse şiddet uygulayan ya da uygulama ihtimali bulunan bireylere sunulan hizmetler, ŞÖNİM bünyesinde kurulan koordinasyon, psiko-sosyal destek, hukuki destek, eğitim destek, sağlık destek ve çağrı destek birimleri tarafından yerine getirilmektedir (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı & H.Ü. Nüfus Etütleri Enstitüsü, 2015: 381).

Kuşkusuz, şiddet ortaya çıkmadan önce gerçekleştirilecek olan bilinçlendirme ve farkındalık eğitimleri ile şiddeti uygulayanlara yönelik rehabilite edici hizmetler önemli ölçüde faydalı olacaktır. Ancak, caydırıcı cezaların olmaması ya da verilen cezaların yetersiz olması, bu sorunu çözülemeyen bir toplumsal sorun haline getirebilmektedir. Yüce doku dokunulmazlığına karşı suçlara yönelik cezaları düzenleyen TCK’nın 86. maddesinde, “*kasten başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır*” ve “*kasten yaralama fiilinin kişi üzerindeki etkisinin basit bir tıbbi müdahaleyle giderilebilecek ölçüde hafif olması halinde ise, mağdurun şikayeti üzerine, dört aydan bir yıla kadar hapis*

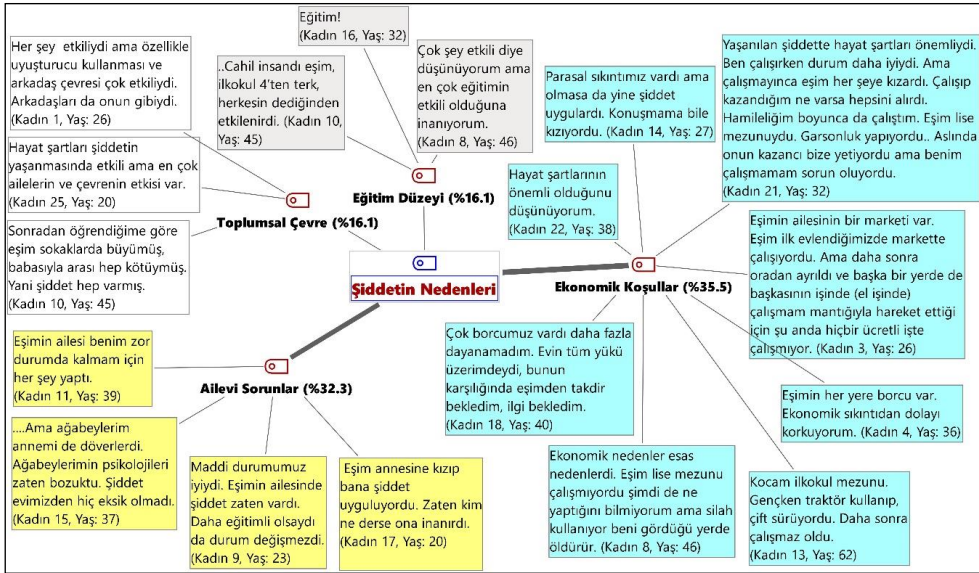
veya adli para cezasına hükmolunur.” ibareleri yer almaktadır. Cezaların yetersizliği kadar genellikle para cezası biçiminde uygulanması da bu cezaların şiddetin önlenmesindeki etkinliğini zayıflatmaktadır.

4.3.2. Tema 2: Şiddetin Nedenleri

Kadına yönelik şiddetin tek bir nedeni bulunmamakta ve birbiriyle bağlantılı birçok faktör etkili olabilmektedir. Şiddetin nedenleri kadınların ifadelerine göre ekonomik koşullar, ailevi sorunlar, toplumsal çevre ve eğitim düzeyi biçiminde olup, Şekil 1’de gösterilmektedir.

Eşi ya da birlikte yaşadığı erkeğin fiziksel şiddetine maruz kalmış kadınlar açısından şiddetin nedenlerine bakıldığında, şiddetin %35,5 oranla ekonomik koşullardan, %32,3 ile ailevi sorunlardan ve %16,1 ile toplumsal çevre ve %16,1 ile eğitim düzeyi düşüklüğünden kaynaklandığı vurgulanmıştır. Benzer şekilde, Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (2015)’nda “erkeğin ailesiyle yaşadığı sorun” kadınların %33’ü tarafından belirtilen yaygın nedendir. Bunu erkeğin kadını kısınkanması, erkeğin yetiştirilme tarzı, erkeğin fiziksel ve ruhsal sorunları ve erkeğin diğer eşi/ilk eşiyile sorunlarını kapsayan “erkeklerle ilgili nedenler” (%28) ile maddi sıkıntı, erkeğin iş sorunları ve erkeğin işsiz olması kategorilerini içeren “ekonomik sıkıntılar/zorluklar” (%27) izlemiştir (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı & H.Ü. Nüfus Etütleri Enstitüsü, 2015: 149).

Şekil 1
Kadınlara Göre Şiddetin Nedenleri

Erkeğin ailesinde şiddetin olması ve şiddete maruz kalması, erkeğin şiddet uygulayıcısı olmasında ailenin ve toplumsal çevrenin etkisini ortaya koymaktadır. Aile içi şiddeti açıklayan kuramlardan “sosyal öğrenme kuramı”, şiddetin diğer davranışlar gibi öğretildiğini ve öğrenme sürecinde aile, çevre gibi faktörlerin önemli olduğunu vurgulamaktadır. Şiddetin olduğu bir ailede büyümek durumunda kalan çocukların şiddete uğrama kadar şiddetten etkilenme biçimleri de nasıl bir kişiliğe sahip olacakları ile ilişkilidir. Baskıcı ortamlarda yetişen ve aile içi şiddete maruz kalan çocuklar, bu olumsuz çocukluk deneyimlerini yetişkinlik dönemlerine ve kendi aile yaşantılarına taşıyarak şiddetin uygulayıcısı olabilmektedirler (Bilican-Gökkaya & Ayan, 2017: 391). Bu anlamda şiddete tanık olmak, erkek çocuklarının şiddet uygulama, kız çocuklarının ise şiddeti kabullenme eğilimini artırabilmekte, dolayısıyla şiddetin normalleştirilmesine katkıda bulunabilmektedir (Aile ve Politikalar Bakanlığı & H.Ü. Nüfus Etütleri Enstitüsü, 2015: 233; Vahip, 2002: 314).

4.3.3. Tema 3: Şiddet Mağduru Kadına Toplumsal Çevrenin Desteği

Şiddete maruz kalmış bir kadın için toplumsal destek her zaman olduğundan çok daha önemlidir. Ancak, üyelerinin fizyolojik, psikolojik ve toplumsal ihtiyaçlarını karşılayan, her türlü sorunlarının çözümüne katkı sağlayan temel toplumsal kurum niteliğindeki aile, şiddetin beslediği ve uygulandığı bir ortama dönüşebilmektedir. Bu bağlamda, toplumsal çevrenin desteği olumlu ve olumsuz açılardan incelenecektir. Tablo 7’de kadınların yaşadıkları şiddet konusunda toplumsal çevrenin olumsuz desteğine ilişkin ifadeleri yer almaktadır.

Tablo: 7

Şiddet Konusunda Toplumsal Çevrenin Olumsuz Desteğine İlişkin İfadeleri

- Yaklaşımları olumsuzdu hiç arkanma durmadılar. Kabullendiler durumu. (Kadın 7, Yaş: 32)
- Yaşadığım şiddetten babama bahsettim o da eşime “kolunu bacağına kır, kırmazsan ben kırarım” dedi. (Kadın 1, Yaş: 26)
- Ailemle görüşmüyorum, yoklar gibi. 10 yıldır görmedim şimdi de görüşmüyorum. Yaşadıklarından haberleri yok, zaten olsa da maddi ve manevi zor durumdaylar. Bu nedenle, görüşmemem daha iyi sanırım. (Kadın 6, Yaş: 37)
- 7-8 ay kadar kimseye yaşadığım şiddetten bahsetmedim. 3 aydır ailemin haberi var ama annem “kararı sana bırakıyorum, ama kadın dediğin evi düzer, biz de yaşadık bunları, ama katlandık” dedi. (Kadın 9, Yaş: 23)
- Ailemin yaklaşımı, kendi evlendi, sonuçlarına da kendi katlansın şeklinde olduğu için, ailemden hiçbir umudum ve beklentim yok. Öğüt verdiler ama elimden tutmadılar... (Kadın 4, Yaş: 36)
- Kendi aileme yansıtmamaya çalıştım, ama sonra onlar da durumu değiştiremediler. (Kadın 8, Yaş: 46)
- Ben kendi ailemin yanına gidince eşim de ağabeyimin yanına gelip uyguladığı şiddetten dolayı pişman olduğunu söylüyordu. Ama, eve döntünce yine şiddet uyguluyordu. Böyle idare et deyip kabullendiler. (Kadın 12, Yaş: 38)
- “Dayan, her evde olur bunlar” dediler, ilgilenmediler. (Kadın 17, Yaş: 20)
- Yaşadığım şiddetten aileme bahsettim, ama hiç orali olmadılar. Annem babamdan emekli aylığı alıyordu, onlara yük olacağını düşündükleri için benim onların yanına gelmemi istemediler. En son kızımı kurtarmak için buraya geldim. Eşim kendi kızımıza da tacizde bulunuyordu. (Kadın 11, Yaş: 39)
- Ailemle görüşmüyorum. Zaten beni öldürmekle tehdit ediyorlar. (Kadın 15, Yaş: 37)
- Ailem beni kabullenmedi, zaten mahkemede bile eşimin lehine ifade verdiler. Eşimden ayrılırsam babamdan kalan maaşa ortak olacaktım, bunu istemediler. Tekrar eşime dönmem konusunda baskı yaptılar. Bende psikolojik destek alıyorum. (Kadın 20, Yaş: 46)
- Yanımda olmadılar hiç. (Kadın 25, Yaş: 20)

Toplumsal destek aile içi şiddete karşı koruyucu bir unsur olsa da toplumsal çevrenin şiddete karşı tutumu belirleyici rol oynamaktadır. Kadınların ifadeleri, kadına ve çocuğa yönelik şiddet konusunda toplumsal farkındalık ve duyarlılık konusunda ciddi sorunlar olduğunu gözler önüne sermektedir. Şiddete maruz kalmak en başta kadının fiziksel ve ruhsal sağlığını olumsuz şekilde etkilemekte, depresyon, korku, kaygı ve azalmış öz-benlik saygısı gibi sorunlara neden olabilmektedir. Uzun vadede düşünüldüğünde ise, şiddetin etkileri kadının mesleki ve kariyer yaşamının sona ermesine, yoksullaşmasına ve ekonomik bağımsızlığını kaybetmesine yol açabilmektedir (Subaşı & Akın, 2003: 7). Bu nedenle,

şiddet mağduru kadınların yaşamları üzerinde söz sahibi olabilmeleri, öncelikle yaşadıkları travmayı atlatabilmelerine ve kendi ayakları üzerinde durabilmelerine bağlıdır. Bu noktada, toplumsal çevre desteğinin gereği belirginleşmektedir (Taşdemir-Afşar, 2020: 390). Ancak, Tablo 7’deki ifadeler, kadınların ailelerinden herhangi bir destek görmediklerini ortaya koymaktadır. Aile içi şiddete, özellikle erkeğin şiddet uygulamasına geleneksel yargılarla yaklaşan bakış açısı, şiddete maruz kalan kadını korumaktan çok şiddet eyleminin varlığını ve sürekliliğini desteklemektedir (Ünal, 2005; Kurtuldu, 2018: 100).

Tablo 8’de kadınların yaşadıkları şiddet konusunda toplumsal çevrenin olumlu desteğine ilişkin ifadeleri yer almaktadır.

Tablo: 8 Şiddet Konusunda Toplumsal Çevrenin Olumlu Desteğine İlişkin İfadeleri

<ul style="list-style-type: none">
• Eşim “ben çalışırken sen tatil mi yapacaksın diye” şiddet uygulardı. Ailemin yanına göndermedi beni. Yaşadıklarımı öğrenince ailem bana destek oldu. En son çocuklara da şiddet uygulayınca evden ayrıldım, ama daha önce hiç karakola ya da hastaneye gitmedim. Eşimin ailesi kabullenmemi istedi, ama daha fazla dayanamadım. (Kadın 3, Yaş: 26)
• Evli olduğum süre içerisinde yaşadığım şiddetten kendi aileme bahsetmedim. Sığınmaevine geldikten sonra haberleri oldu. Eşimle başa çıkamayacakları için kabullendiler. Ailem onları yanına gelmemi istedi, ama onları da rahatsız edeceği için gitmedim. (Kadın 5, Yaş: 35)
• Beni buraya kızların yatırdılar. Aslında beni yanlarına almak istiyorlar. (Kadın 13, Yaş: 62)
• Ailem ayrılmamı istiyor, beni yalnız bırakmadılar. Eşim onları rahatsız etmesin diye sığınmaevine geldim. (Kadın 14, Yaş: 27)
• Eşim eve dönmemi istiyor. Ama ona güvenmiyorum. Büyük oğlum bana daha önce “Mutsuz isen boşan” dedi. (Kadın 18, Yaş: 40)
• Yaşadığım şeylerin çoğundan ailemin haberi yok. Ama eşimin ailesi biliyor. İki defa çok büyük olay yaşadık. Birincisinde eşimi affettim. Ailem ayrılmamı istiyor. Dört çocuğumu da alıp ailemin yanına gitmek istiyorum. Çocuklarının engelli aylığı ile geçinmeye çalışacağım. (Kadın 19, Yaş: 37)
• Ailem boşanmamı destekliyor. Düzeler diye 10 yıl sabrettim. Daha öncede şiddetten kaçıp, başka sığınmaevlerinde de kaldım. (Kadın 21, Yaş: 32)

Tablo 8’deki olumlu destek bağlamındaki değerlendirmelerde dikkat çeken husus ise, şiddet mağduru kadının anne, babası, kardeşleri ya da çocukları tarafından boşanma kararının desteklenmesidir. Ancak, aile desteği olsa da kadınlar can güvenliği riski yaşamakta ve eşlerinin ailelerine de zarar vereceği endişesiyle sığınmaevinde kalmayı tercih etmek zorunda kalmaktadırlar. Kadınlar, aileleri ya da toplumsal çevrenin desteği ile fiziksel şiddetten kurtulurken, şiddetin başka bir biçimi olan sözel şiddete maruz kalmaktadır. Erkek, korkutma, izole etme ve sevdikleriyle tehdit etme gibi davranışlarla kadını kontrol altına alma girişimlerinde bulunarak şiddeti devam ettirmektedir.

4.3.4. Tema 4: Şiddetle Mücadelede Kadın Sığınmaevinin Rolü

Kadına yönelik şiddetle mücadelede kadın sığınmaevinin rolü teması kadınların ifadelerine göre dört ayrı başlık altında incelenecektir. Bunlar; sığınmaevi öncesinde başvuru süreci, sığınmaevinde kalma kararına toplumsal çevrenin bakışı, sığınmaevinin kadınlar ve çocuklar için önemi ile sığınmaevinde çocuklarla ilgili yaşanan sorunlardır.

4.3.4.1. Sığınmaevi Öncesinde Başvuru Süreci

Kadınlar açısından, şiddete maruz kaldıklarında ve kurtulmak istediklerinde devletin imkânları ile nereden ve nasıl talep edecekleri konusunda farkındalığa sahip olmaları önemlidir. Tablo 9’da sığınmaevi öncesinde başvuru sürecinde kadınların nereye başvurdukları ve bu süreçte yaşadıkları zorluklara ilişkin ifadeleri yer almaktadır.

Tablo: 9
Sığınmaevi Öncesinde Başvuru Sürecine İlişkin İfadeler

<ul style="list-style-type: none"> • Sığınmaevlerinden haberi yoktu, polisten öğrendim. Eşimin, elimde sigara söndürdüğü için 7 ay uzaklaştırma cezası var, ama eve balkondan girip yine şiddet uyguladı. Daha önce de polise şikayetlerim olmuştu, darp raporların da var. (Kadın 1, Yaş: 26) • Şiddet gören kadınlara devlet bakıyor diye duydum. İlk önce karakola gittim, “evden uzaklaştırma verelim” dediler ama evi geçiremeyeceğim için olmaz dedim. Para cezası da daha çok şiddet doğuracağı o da olmazdı. Çocukları beni başka bir yere yerleştirmelerini istedim. Tüm evrakları polisler hazırladı, ben nereye nasıl başvuracağımı bilmiyordum. (Kadın 2, Yaş: 34) • Sığınmaevinin varlığını ilk televizyondan öğrendim. Daha sonra 183’ü aradım. (Kadın 3, Yaş: 26) • Polisten duydum. Eşin normal değil, beni ŞÖNİM’e gönderelim dediler. Çocukları da psikoloğa götürmek için aldılar. Karakolda polisler eşimin normal olmadığını gördükleri için, bana çok iyi davrandılar. (Kadın 4, Yaş: 36) • İnternette öğrendim, “şiddet gördüğümü sadece söylemem yeterli” yazıyordu. Önce Sosyal Hizmetler Müdürlüğü’ne gittim ama şikayetçi olmadım. Sonra beni ŞÖNİM’e gönderdiler. (Kadın 5, Yaş: 35) • Ne zaman duyduğumu hatırlamıyorum. Hastanede uyandığımda saçlarım kesilmişti, yürüyemiyordum kalacak yerim yok dedim. Hastanede öğrendim sayılır. (Kadın 6, Yaş: 37) • Avukatımdan öğrendim. Bu süreçte başka bir kuruma başvuru yapmadım. (Kadın 7, Yaş: 32) • Kadın Dayanışma Merkezi vardı, orada tanıştığım insanlar oldu. Merkezde görevli psikolog boynumdaki yara izini gördü, onun sayesinde öğrendim. (Kadın 8, Yaş: 46) • Eşimle kavga ettikten sonra karakola gittiğim orada söylediler. Daha önce sığınmaevlerini bilseydim, bu kadar şiddeti yaşamazdım. Karakola gitmeden önce tereddütlerim vardı, ama karakoldaki polisler bana çok iyi davrandılar, beni anlamaya çalıştılar. (Kadın 9, Yaş: 23) • 183 diye bir telefonu aradım hemen geldiler, kızımı da evden aldılar ama çevremde kimseden sığınmaevleri hakkında bir şey duymadım, bilseydim çocuklarımı alıp sığınmaevine gelirdim. Daha önce de karakola gittiğim ama korktuğum için şikayetçi olmadım. Koruma kararı diye bir şey bilmiyordum. (Kadın 10, Yaş: 45) • Ekmeğe pişirenken bir komsudan duymuştum. (Kadın 11, Yaş: 39) • Sığınmaevini bana karakolda söylediler. (Kadın 12, Yaş: 28)	<ul style="list-style-type: none"> • Kızım biliyormuş, O yatırdı beni buraya. (Kadın 13, Yaş: 62) • Sığınmaevini önceden duymuştum ama burada kalmanın imkânsız olduğunu sanıyordum. Daha önce karakola gittiğim, ancak polisler eşimin tanıdığı olunca bizi tekrar ev gönderdiler. Ama internette öğrendim sonra da 183’ü aradım, hemen geldiler. (Kadın 14, Yaş: 27) • Daha önce televizyondan duymuştum. İlk karakola gittim. Onlarda beni ŞÖNİM’e götürdüler. (Kadın 15, Yaş: 37) • Sığınmaevine nasil geldiğini anlatıyorum. (Kapıda kaldım diyor). Polisler gelip almış. (Kadın 16, Yaş: 32) • Karakola gittiğimde polislerden öğrendim. Bana çok iyi davrandılar, yemek aldılar, “paran var mı?” diye sordular. (Kadın 17, Yaş: 20) • Sığınmaevlerini daha önceden duymuştum ama Sosyal Hizmetler Bölümü’nde okuyan bir akrabam var, detaylarını ondan öğrendim. (Kadın 18, Yaş: 40) • Ne zaman, nasıl duyduğumu bilmiyorum. Bu ikinci kez kadın sığınmaevine gelişim. (Kadın 19, Yaş: 37) • Sığınmaevine müracaat etmeden önce de karakola ve sağlık ocağına gittiğim ama “şiddet yok, sığınmaevine gönderemeyiz” dediler. Kızım hastahünerinden dolayı hastanede yatmıştı, sığınmaevlerinin varlığını ilk oradaki psikologdan öğrendim. Kızımın yaşadıklarından sonra Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü’ne gittim, orada bana yardımcı oldular. (Kadın 20, Yaş: 46) • Sosyal Dayanışma ve Yardımlaşma Vakfı’ndan yardım istemişim. Kadın sığınmaevlerini ilk o zaman öğrendim. Sonraki şiddet olaylarında hastaneden darp raporu aldım, karakola gittim. (Kadın 21, Yaş: 32) • Oğluma hamileyken eşimle tartışmıştık. Şiddetten sonra kafamı çarpmışım. Aylınca karakola gittim. Hastaneden darp raporu aldım. Hem karakolda hem de hastanede bana çok yardımcı olmaya çalıştılar. (Kadın 22, Yaş: 38) • Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü’nde çalışan arkadaşım var detayları ondan öğrendim ama daha önce duymuştum. (Kadın 23, Yaş: 36) • Nasil duyduğumu hatırlamıyorum. (Kadın 24, Yaş: 23) • Daha önce başka bir kurumdan yardım talebinde bulunmadım. (Kadın 25, Yaş: 20)
--	--

Tablo 9’dan görüleceği üzere, uğradıkları şiddet sonucunda kurum ya da kuruluşlara nasıl başvurduklarına bakıldığında, görüşme yapılan 25 kadından 7’si sığınmaevlerinin varlığını ilk olarak polis ya da karakoldan öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Kadınlardan 5’i internet ve televizyon aracılığıyla bilgi edinerek 183 numaralı Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Aile, Kadın, Çocuk, Yaşlı ve Engelli Sosyal Destek Hattını arayarak yardım istemiştir. Kadınlardan 4’ü yakınları ve arkadaşları aracılığıyla kadın sığınmaevinden haberdar olmuştur. 62 yaşında olan şiddet mağduru kadın, kızı tarafından sığınmaevine getirildiğini belirtmiştir. Diğer yandan, kadınlardan biri Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı’ndan, biri Kadın Dayanışma Merkezi’nden ve bir diğeri de avukatından öğrenmiştir. Kadınlardan 2’si herhangi bir yardım talebinde bulunmamıştır ve 3 kadın sığınmaevlerinin varlığından nasıl haberdar olduğunu açıklayamamıştır.

Kadınlara sığınmaevleri konusundaki farkındalıklarının geliştirilmesi gerekmektedir. Kadınlar, sığınmaevine ulaşmak için başvurulması gereken yerler konusunda büyük ölçüde bilgiden mahrumdurlar. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (2015)’nda da benzer şekilde şiddete maruz kalmış kadınların öncelikle polis (%86) ve jandarmaya (%85) başvurdukları ortaya çıkmıştır (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı & H.Ü. Nüfus Etütleri Enstitüsü, 2015: 173). Taşdemir Afşar vd. (2017: 141)’nin araştırmasında da şiddet mağduru kadınların büyük çoğunluğunun, kolluk güçlerine başvurarak sığınmaevlerine yönlendirilmiş ya da toplumsal çevresi aracılığıyla sığınmaevlerinden haberdar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Daha önceden sığınmaevleri hakkında bilgi sahibi olmamak, kadınların yaşadıkları şiddete maruz kalma süreçlerini uzatabilmektedir. Kadınlar genellikle şiddet dayanılmaz bir hal aldığına ya da çeşitli

kuruluşlara (polis, hastane, sosyal hizmetler vb.) yansıtıldığında sığınmaevlerinin varlığını öğrenmektedirler.

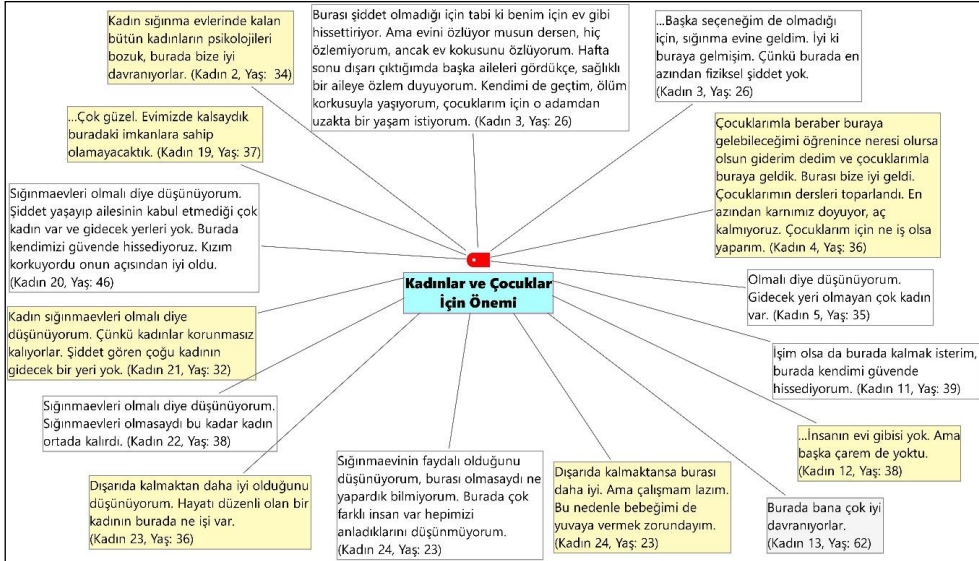
4.3.4.2. Sığınmaevinde Kalma Kararına Toplumsal Çevrenin Bakışı

Kadınlar maruz kaldıkları şiddeti çoğunlukla anlatmamakta ve genellikle tek başına mücadele etmek zorunda kalmaktadırlar. Sığınmaevinde kalma kararına toplumsal çevrenin bakışı ile ilgili kadınların ifadeleri, Tablo 10'daki gibidir.

Tablo: 10
Sığınmaevinde Kalma Kararına Toplumsal Çevrenin Bakışına İlişkin İfadeler

<ul style="list-style-type: none"> • Çevremdeki insanlar sığınmaevine çok iyi gözle bakıyorlar, olumlu değil yaklaşımlar. (Kadın 1, Yaş: 26) • Ailem alacağım her kararda beni destekliyor. (Kadın 2, Yaş: 34) • Sığınmaevine gelmene de kimse karşı çıkmadı. Ailem de destekledi. (Kadın 4, Yaş: 36) • Ailemle görüşmüyorum. (Kadın 5, Yaş: 35) • Aileme yaşadığım şiddetten bahsettiğimde hak ettiğimi düşündüler. Önce nasıl davranıyorlarsa aynı şekilde devam ettirir. Sorunu çözüyoruz. (Kadın 6, Yaş: 37) • Hamileydim, doğumuma 5 gün kalana kadar çalıştım. Bu süreçte 2 defa koruma kararı aldırıldım ama ailem hiç arkamda durmadı. (Kadın 7, Yaş: 32) • Eşimin kız kardeşleri beni desteklediler hala daha destekliyorlar. (Kadın 8, Yaş: 46) • Ailemedekiler sığınmaevinde kaldığını biliyor ama nerede olduğumu bilmiyorlar. Annem boşandıktan sonra yanlarına gitmemi istedi ama bu süreçte beni desteklemedikleri için bana nasıl davranacaklarını bilmiyorum. İşim olsa ailemin yanına dönmem. (Kadın 9, Yaş: 23) • Annem burada olduğumu biliyor. Neden burada olduğumu sordu ama değişen bir şey de olmazdı. Burada her çeşit insanın olduğunu düşünüyorlar. (Kadın 10, Yaş: 45) • Daha önce de sığınmaevinde kaldım. Ama hiç kimseye söylemedim. Konu komşuya memlekete gittiğimi söyledim. Ailemle de görüşmüyorum zaten. (Kadın 15, Yaş: 37)	<ul style="list-style-type: none"> • Çocuklarım buradaki koşulları bilmedikleri için burada kalmamı istemiyorlar, ama babalarının bana şiddet uygulayacağından korktukları için burayı güvenli buluyorlar. (Kadın 18, Yaş: 40) • Ailem, yanlarına gitmemi istiyor ama ben kendi aileme de güvenmiyorum. Bana zarar vermezler ama onların yanlarına gidince de rahat edemeyeceğimi düşünüyorum. (Kadın 19, Yaş: 37) • Ailem sığınmaevinde kaldığını biliyor. Burada kalmamı istemiyorlar ama bir öneri de getirmiyorlar. Çevremdeki insanlar sığınmaevlerinde kimse olmayan kadınların kaldığını düşünüyorlar. (Kadın 20, Yaş: 46) • Tandığım insanlar buraya kötü gözle bakıyorlar. (Kadın 21, Yaş: 32) • Kardeşlerim burada olduğumu biliyor. Bana kızdılar, sığınmaevine gitmem diye. (Kadın 22, Yaş: 38) • Burada olduğundan yakın bir arkadaşımın haberi var sadece o destekledi. (Kadın 23, Yaş: 36) • Eşim bir sığınmaevinde kaldığını biliyor ama hangi şehirden olduğumu bilmiyor. Zaten telefonla görüştüğümüzde de sürekli küfrediyor. Başka kimse bilmediği için ne düşündüklerini bilmiyorum. (Kadın 25, Yaş: 20) • Benim burada olduğundan kimsenin haberi yok. (Kadın 12, Yaş: 38)
--	--

Şekil: 2 Sığınmaevinin Kadın ve Çocuklar İçin Önemi

Tablo 10'daki ifadelerden de anlaşılacağı üzere, sığınmaevinde kalan kadınların büyük çoğunluğu toplumsal çevrenin desteğinden yoksundur. En önemli destek mekanizması olan aile desteğinin olmayışı, kadınları sığınmaevinde kalmaya mecbur bırakmakta ve yalnızlaştırmaktadır. Oysa, toplumsal çevreden görülen destek aile içi şiddete karşı koruyucu bir faktör oluştururken, bu destekten mahrum olmak ise, aile içi şiddet ihtimalini artırmaktadır. Kadına yönelik bu tarz davranışları benimseyen bir toplumsal çevreye sahip olma (Page & İnce, 2008: 85) ve özellikle şiddetin aileler tarafından meşrulaştırılması şiddeti çözülemez bir sorun haline getirmektedir. Toplumsal çevre, şiddet mağduru kadına destek olmadığı gibi sığınmaevinde kalmasına da sıcak bakmamakta ve sığınmaevleri hakkında olumsuz bir yargı taşımaktadır.

4.3.4.3. Sığınmaevinin Kadınlar ve Çocuklar İçin Önemi

Sığınmaevi kadınların varsa çocukları ile birlikte ihtiyaçlarının da karşılanmak suretiyle geçici süreyle kalabilecekleri sosyal hizmet kurumları olduğu için şiddete maruz kalmış kadınlar ve beraberindeki çocuklarının yaşadıkları zorlukların giderilmesinde işlevseldir. Şekil 2'de sığınmaevinin kadınlar ve çocuklar için önemine ilişkin kadınların ifadeleri bulunmaktadır.

Sığınmaevlerinin varlığı, kadınların ve beraberindeki çocuklarının kendilerini güvende hissetmesini sağlamaktadır. Kadınların büyük çoğunluğu ekonomik özgürlük ve toplumsal destekten mahrum olduklarından kendi imkânlarıyla yaşamlarını sürdürmemekte ve kendilerini şiddetten koruyamamaktadırlar. Bu nedenle, kadınlar çoğu zaman sığınmaevini tek çare olarak görmekte, burada şiddetten uzak oldukları için kendilerini fiziksel ve ruhsal olarak iyi hissedebilmektedirler.

Önceden belirtildiği gibi, sığınmaevleri aile içi şiddet mağduru kadın ve çocukların öncelikle şiddet ortamından uzaklaştırılmasını ve onları sığınma evi sonrasındaki yaşama hazırlama hedefini taşımaktadır. Ancak, aile içi şiddetle mücadelede kadın ve çocukların kendilerini güvende hissetmeleri yalnızca sığınmaevinde kaldıkları sürede değil, oradan ayrılıp bağımsız bir yaşam kurma aşamasında da sürdürülmelidir. Bu takdirde, sığınmaevleri şiddetsiz aile ve şiddetsiz bir topluma ulaşma amacına hizmet edebilir (Öztürk, 2019: 88).

4.3.4.4. Sığınmaevinde Çocuklarla İlgili Yaşanan Sorunlar

Anneleriyle birlikte sığınmaevinde kalan çocukların yaşadıkları sorunlar da saptanmaya çalışılmıştır. Bu sorunlar psikolojik ve sığınmaevi koşullarından kaynaklı olarak incelenecektir. Çocukların yaşadıkları psikolojik sorunlara ilişkin kadınların ifadeleri Tablo 11'dedir.

Çocuklar aile içi şiddete tanık olma ya da maruz kalma durumlarında, yaşadıkları olayları yetişkinlerden çok daha uzun sürede atlatılabilmekte, hatta bazen üstesinden gelememektedirler. Şiddetin neden olduğu tüm sonuçlar, onların geleceklerini önemli ölçüde etkilemektedir (Babahanoğlu & Özdemir, 2016: 1069). Kadınlar şiddetin nedenlerinde özellikle şiddet uğrayan erkeğin ailesinin etkili olduğunu ve çoğu ailede şiddetin

bulduğunu belirtmişlerdir. Dolayısıyla, kadınların en büyük endişelerinin başında, şiddete maruz kalmış ya da tanık olmuş çocuklarının da gelecekte şiddete eğilimli olabilecekleri gelmektedir.

Tablo: 11 Çocukların Yaşadıkları Psikolojik Sorunlara İlişkin İfadeler

<ul style="list-style-type: none">
• Kızım her şeye tank oldu. Babası şiddet uygularken odasına geçip beklerdi. Burada hiç mutlu değil, konuşmuyor. (Kadın 1, Yaş: 26)
• Evden ayrı olduğumuz zaman çocukların başına bir şey gelirse esime ne derim diye korkuyorum. Çocukların babalarını şiddet uyguladığı için suçluyorum, beni de karşılık vermeyip her dediğini yaptığım için. (Kadın 2, Yaş: 34)
• Bu süreçte çocukların yaşadığı şiddete tank oldular. Ancak, babası özellikle kızıma çok iyi davrandığı için, kızım sürekli bana eve gitmeyecek miyiz diye soruyor. Ama 1 hafta sonra aynı sıklıkta sormamaya başladı. Çocuklarının eşyalarını oyuncaklarını alamadım. Bu yüzden onunla ilgili sorunlarım oldu. İki çocuğum da küçük olduğu için onları oyalamak konusunda zorluk yaşıyorum. Çocuklar babalarını özelecek, aile olmayı özelecekler diye düşünüyorum. (Kadın 3, Yaş: 26)
• Babasını özlüyor. Ama babası onu hiç arayıp sormuyor. Baba sevgisinden mahrum büyüyor benim çocuklarım. (Kadın 4, Yaş: 36)
• Yaşadığım şiddete çocukların tanık olmadılar, yaralanmalar ve izler için kaptıya çarptım, düştüm diyerek geçiştirdim. Çocuklarım üzülmesine dayanmazdım. Zaten bu kadar acıya da onlar için katlandım. Kıssaca elimi kolumu bağladılar. Şimdi de benim yurtdışında olduğumu sanıyorlar. (Kadın 6, Yaş: 37)
• Bebeğim küçük ama babasını aradığım fark ediyorum. (Kadın 7, Yaş: 32)
• Kızım çok üzgün, korkuyor. Buraya alışmakta çok zorlandı. Ev yemeği istiyor. (Kadın 8, Yaş: 46)
• Umurum onlar da şiddet uygulamazlar. Bu düşünce korkutuyor beni. (Kadın 9, Yaş: 23)
• Yaşadığım çevrede şiddete tanık olduk hatta çok fazlaydı ama çocuklarımın ilerdeki yaşamlarında şiddet uygulayacaklarını düşünmüyorum. (Kadın 10, Yaş: 8)
• Babalarından öyle gördüler. Büyüyünce onlar eşlerini döverler sanırım. (Kadın 12, Yaş: 38)
• Eşim bana şiddet uygularken oğlum hep yanımdaydı. Çoğu zaman kendini siper ediyordu. Neden burada olduğumuzu biliyor. Psikiyatri desteği alıyor. Çocuğumun yerine kendimi koyuyorum, bu yaşadıklarını unutmayacaktır. (Kadın 14, Yaş: 27)
• Küçük çocuklar durumu çok anlamıyorlar. Babası çocuklarımıza “anneniz suçlu olduğu için dövdüm” diyor. (Kadın 18, Yaş: 40)
• Çocukların babalarının uyguladığı şiddete defalarca tanık oldular. Çok küçük değiller, akılları eriyor. Burada çok sıkılıyorlar ama benim yanımda oldukları için mutlular. (Kadın 19, Yaş: 37)
• Çocukların yaşadıklarını unutamaz diye düşünüyorum. Gördükleri ve yaşadıkları şeyler iyi şeyler değildi. Umuyorum yaşamlarına çok etki etmez. (Kadın 19, Yaş: 37)
• Çocukların mutlaka etkilenecek, kolay şeyler yaşamadık. (Kadın 20, Yaş: 46)
• Yaşadığım şiddete çocukların tanık olsalardı onlar da büyüyünce şiddet uygulardılar sanırım. (Kadın 21, Yaş: 32)
• SÖNİM’de çok gergin çocuklar vardı, o çocukların büyüyünce şiddet uygulama ihtimalleri çok yüksek. (Kadın 25, Yaş: 20)

Diğer yandan, şiddet mağduru anneler çocuklarının şahit oldukları şiddetten olumsuz etkilendiklerini, sığınmaevinde mutlu olmadıklarını, baba sevgisinden ve aile ortamından uzak kaldıklarını, sığınmaevi koşullarına uyum sağlamakta zorlandıklarını belirtmişlerdir. Gerçekten, maruz kalınan ya da tanık olunan şiddet çocukları psikolojik olarak etkilemektedir. Aile içi şiddetin çocuklar üzerindeki etkisi konusunda gerçekleştirilen bir araştırmada, anne ve baba arasındaki şiddetten dolayı çocuklarda güven duygusu ve benlik saygısının azalacağı, anne ve babaya öfke duyup, içine kapanarak depresyona girebilecekleri vurgulanmaktadır. Diğer yandan, özellikle erkek çocukların şiddeti öğreneceği, sevgi ortamının yok olup korkunun hâkim olacağı ve evliliğe ilişkin olumsuz bir bakış açısı geliştirileceği de ifade edilmektedir (Çetinkaya vd., 2003: 53, 54).

Çocuklarla ilgili olarak sığınmaevi koşulları nedeniyle yaşanan sorunlara ilişkin kadınların ifadeleri Tablo 12’de gösterilmektedir.

Çocuklar açısından sığınmaevi koşullarından kaynaklı sorunların en başında yetersiz yemek imkânları ve toplumsal faaliyetler gelmektedir. Kadınlar, sabah kahvaltılarının çok erken saatte yapılmasının, öğle yemeği ve akşam yemeği arasında herhangi bir ara öğünün olmamasının çocukların beslenmesi konusunda ciddi sorunlar yarattığına dikkat çekmektedirler. Sığınmaevinde her şey kurallara ve zamana bağlı olduğu için, çocukların söz konusu kural ve zamanlamaya uymaları da zorlaşmaktadır. Bu durum, çocukların ortama uyum sağlayabilmelerini güçleştirmektedir.

Çocuklar açısından bir diğer sorun, sosyalleşebilmeleri için önem taşıyan faaliyetlerin istenen düzeyde olmamasıdır. Herhangi bir can güvenliği tehdidi olmayan kadınların çocuklarıyla birlikte dışarıda geçirdikleri süre sığınmaevine giriş-çıkış

saatlerinden dolayı yeterli görülmemektedir. Ayrıca, çocukların bireysel gelişimlerini sağlayacak oyuncak ve benzeri materyallerin sınırlı sayıda olduğu, bahçede bir park bulunmasına rağmen parka girişin yasaklandığı belirtilmektedir. Sığınmaevlerinin kısıtlı mali imkânları ve ortam koşulları nedeniyle, anne ve çocukları birodayı paylaşmaktadır. Mutfak, banyo ve oturma odası gibi ortak alanlar çok sayıda kadın ve çocukla birlikte kullanılmaktadır. Dolayısıyla, ortak kullanımlar sonucu çeşitli sağlık sorunları, hijyen sorunları ve diğer bireylerle uyum sorunu yaşanmaktadır. Kadın sığınmaevindeki çocuklar için yeni, alışılmadık koşullar anlamına gelmektedir. Onlar açısından buradaki tek rahatlama duygusu, özellikle fiziksel şiddetten uzak olmalarıdır.

Tablo: 12

Çocuklarla İlgili Sığınmaevi Koşullarından Kaynaklı Sorunlara İlişkin İfadeler

- İleriye yiyecek getirmek yasak olduğu için çok zorlandık. Çocuklara yemek saatlerini anlatamadım. **En büyük zorluk beslenmeyle ilgili oldu.** (Kadın 1, Yaş: 26)
- Evde de kurallar olduğu için onları çok zorlamadı ama **dışarıda kalabildiğimiz saatler çocuklara yetmiyor.** (Kadın 2, Yaş: 34)
- **Çocuklar için kreş var ama yeterli değil.** Özellikle çocukların beslenmesi konusu çok yetersiz. ŞÖNİM'de ara öğünler vardı ancak, burada ara öğün yok. Sabah çok erken saatte kahvaltı yapıyoruz. Öğlen 12.00'de yemek yiyoruz. Akşam 19.00 gibi de akşam yemeği yiyoruz. Çocuklara öğleden akşama kadar herhangi bir ara öğün yapılmıyor. Çok zorda kalmışsın, süt veriyorlar. Dışarıdan da yiyecek alma imkânımız kısıtlı. Yiyecek almamıza izin vermiyorlar. Can güvenliği ile ilgili sorunu olmayanlar dışarı izin ile çıkıp yeme içme ihtiyaçlarını karşılayabiliyorlar. Dışarıdan sadece meyveyi içeri alıyorlar. Ancak, ben ölümle tehdit edildiğim için, zaten dışarı çıkamıyorum. Başka arkadaşlarımdan da herhangi bir istekte bulunamıyorum. Çünkü herkes madde olarak zor durumda. Akşam da 20.30'da sadece çocuklara süt ve bisküvi veriyorlar. Keşke bize de çay verseler diye hep umut ettim. Ama bize başka ara öğün yok. (Kadın 3, Yaş: 26)
- **Çocuklar için herhangi bir oyun alanı, park yok.** Sadece kreş var. Bu yüzden çocukların gelişimi sekteye uğrayabiliyor. Okula giden çocuklar servis götürüyor ya da güvenli olmayan anneler kendileri götürüyorlar. (Kadın 3, Yaş: 26)
- Kızım her şey saatli ve kurallı olduğu için burada yaşamak istemiyor. Ama kendimize ait bir odamız var. Bu sevindirici.
- **Çocuklar için burada çok imkân yok.** Büyük kızım okula gidiyor. Öğretmenleri de zaten burada kaldığımızı biliyor. Arada parka gidiyoruz. (Kadın 4, Yaş: 36)
- ŞÖNİM'de ilgi çok fazlaydı, oraya gitmek istiyorlar ama kesinlikle eve dönmek istemiyorlar. **Burada oyuncak falan yok. Bahçede park gibi bir yer var ama oraya da çıkmak yasak.** Oyun oynamaları için parka gitmemiz lazım. (Kadın 14, Yaş: 27)
- Oyuncak ve çamaşır desteği olabilir. Çamaşır yıkamak için sıranın bana gelmesi lazım. Çamaşırın yetişmediği zaman ne yapacağımı bilmiyorum. ŞÖNİM'de "iyi ki buradayım" dedim ama burada gel-git yaşadım. (Kadın 14, Yaş: 27)
- Kızım çok zorlandı, buradaki kurallara uymakta zorlanıyor bu nedenle eve dönmek istiyor. (Kadın 20, Yaş: 46)
- **Yemek saatleri burada çok sorun.** Öğlümü süttten yeni kestim. Yemek saatlerinde yemek yese bile ara öğünlerde yemek istiyor. Yemek ayıramıyorum, dışarıdan da yemek getiremiyorum. Bu çok ciddi bir sorun. (Kadın 22, Yaş: 38)
- Çocuklar için bebek şampuanı gibi ürünler olsa daha iyi olur. Ortak yıkanan çamaşırlar beklelere zarar veriyor. (Kadın 24, Yaş: 23)
- Çocuklar, sığınmaevine uyum sağlamakta annelerinden daha çok zorlanıyorlar. Öğlum burada enfeksiyon kaptı, **çok temiz değil, koşullar zor.** Ev ortamı gibi değil; burada bir kelimeden ciddi tartışmalar çıkabilir. (Kadın 25, Yaş: 20)

4.3.5. Tema 5: Sığınmaevi Koşulları

Sığınmaevi koşulları, kadınların ifadelerine göre psikolojik, fiziksel ve istihdama yönlendirici koşullar olmak üzere üç ayrı başlıkta incelenecektir.

4.3.5.1. Psikolojik Koşullar

Şiddet ortamından uzaklaşmak ve kalabilecekleri güvenli bir yerin olması şiddet mağduru kadınlar için oldukça önemlidir. Kadınlar sığınmaevinin varlığından şiddetten bir süre için de olsa uzak kaldıkları ve başlarını sokabilecekleri bir yer olduğu için memnuniyet duyarken, psikolojik olarak duydukları rahatsızlıklara ilişkin ifadeleri Tablo 13'te gösterilmektedir.

Tablo: 13

Sığınmaevinin Psikolojik Koşullarına İlişkin İfadeler

- Şu anda beni en çok üzen şey de eşim evimizde yaşıyor, ben ise çocuklarımla birlikte sığınmaevinde yaşamaya çalışıyorum... (Kadın 3, Yaş: 26)
- ...Eşim evimizde kalıyor. Olan bana ve çocuklarıma oluyor. Resmen cezaevinde gibiyiz. Herkesin dışında olduğu zamanlarda biz hep içerdeyiz. Burayı sevmiyorum. Ama başka çaremiz yok. (Kadın 4, Yaş: 36)
- İnsanlar kadın sığınmaevleri hakkında çok iyi şeyler düşünmüyor. Sokakta kalsak daha kötü olurdu, en azından burada bize sahip çıkıyorlar. (Kadın 10, Yaş: 45)
- **Çaresizlikten buradayım.** Gidecek yerim yok. Gidecek yerim olsa keşke... Burada çok büyük psikolojik baskı var... (Kadın 18, Yaş: 40)
- Bazı çalışanların bizimle konuşma tarzları çok kötü. Bize suçlu muamelesi yapıyorlar. ŞÖNİM'de kıyafetimize bile karıştılar. (Kadın 23, Yaş: 36)

Kadınların ifadelerinden de anlaşılacağı üzere giriş ve çıkış saatleri, toplumsal yaşamdan mahrum olmaları, çalışanların tavırları ve toplumun sığınmaevleri ile orada kalan kadınlara ilişkin önyargıları onları psikolojik olarak olumsuz etkilemektedir. Bu durum, şiddetle mücadelede sığınmaevlerinin rolü bakımından kadınların bağımsızlaşması ve güçlendirilmesi hedefi ile bağdaşmamaktadır. Kadın sığınmaevleri kadınların yaşamını denetleyen ve baskı altına alan bir kuruma dönüşmemeli ve erkek şiddeti, baskısı ile denetiminin yerini alan bir kurum niteliği taşımamalıdır.

4.3.5.2. Fiziksel Koşullar

Şiddet ve şiddetin ortaya çıkardığı sorunları önlemeye yönelik olan sığınmaevlerinin amacı, şiddet mağduru kadınların güvenlik, yiyecek, barınma, ulaşım ve çocuklarının bakımı ile ilgili ihtiyaçlarını belirlemek ve karşılanmasına yardımcı olmaktır. Ancak, kadınların;

“Şampuan, sabun, giyecek gibi özel ihtiyaçlarımızı geldiğimizde karşılıyorlardı sonra karşılamaz oldular. Arada mutfakta kendimiz yemek pişirebilsek iyi olurdu ama dışarıdan yiyecek getirmek yasak. Yumurta bile 2-3 günde bir defa...” (Kadın 2, Yaş: 34),

“ŞÖNİM’de imkânlar daha iyi idi, kek ve meyve suyu veriyorlardı.” (Kadın 6, Yaş: 37),

“Kıyafet ihtiyacımız fazla, özellikle bebekli annelerin ekstra ihtiyaçları olabiliyor. Bu konuda çok yetersiz. Ayrıca odalardaki eşyalar çok eski...” (Kadın 7, Yaş: 32),

“...Akşam 20.30’da sadece çocuklara süt ve bisküvi veriyorlar. Keşke bize de çay verseler diye hep umut ettim. Ama bize başka ara öğün yok...” (Kadın 3, Yaş: 26),

“...İçeriye paketli (cips, kraker, ...) haricinde yiyecek sokmak yasak. Hamileyim ben bu nedenle daha sağlıklı yiyeceklere ihtiyacım var. Bir kafede çalışıyorum orada kendi yaptığım yiyeceklerden getirmek istiyorum ama izin vermiyorlar. Burada kalan çocuklara da kurabiye gibi şeyler getirmeye çalıştım ama hepsini çöpe atılgar. Ara öğün olabilmeli, burası açık cezaevi gibi.” (Kadın 23, Yaş: 36),

“Belediyeye ait sığınmaevi daha iyiydi. Sabahtan gece 11’e kadar dışarıda kalabiliyorduk, telefon saatleri vardı, burada kısıtlı. Çocuksuz olmanız halinde belediyenin sığınmaevinde kalabiliyorsunuz, çocuklu kadınları almıyorlar. Sığınmaevlerini hem faydalı buluyorum hem de olmasın diye düşünüyorum. Burası cezaevi gibi...” (Kadın 9, Yaş: 23)

şeklindeki ifadelerinden de anlaşılacağı üzere, sığınmaevinde en temel ihtiyaçların karşılanmasında bile sıkıntılar mevcuttur.

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’nın kadın sığınmaevleriyle ilgili açıklamalarında, bu kurumlardan hizmet alan kadınların temel ihtiyaçlarının karşılandığı, hiçbir geliri olmayan kadınlara özel ihtiyaçlarını karşılamak üzere sosyal hizmet desteği olarak buldukları ilin koşulları ve ilgili komisyonun belirlediği miktarda harçlık verileceği belirtilmektedir (T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 01.07.2019). 35 yaşındaki Kadın 5’in *“Ellerinden geleni yapıyorlar, harçlık veriyorlar.”* ifadesinde olduğu

gibi bazı kadınlar harçlık durumundan memnun iken, finansal koşullar ve harçlık alma konusunda sorun yaşadıklarını ifade edenler sorunlarını şu şekilde dile getirmektedirler:

"Neredeyse buraya gelen her kadının parasal sıkıntısı var. Bize ödeme yapacakları günü beklemek çok zor. Arada ödeme yapsalar çok iyi olur. Başka desteklerden çok haberimiz yok." (Kadın 14, Yaş: 27),

"Evde kalmak istemezdim. Burada en büyük eksikliğimiz para, param olsun isterdim. Bu kadar farklı insanın bir arada yaşaması çok zor diye düşünüyorum." (Kadın 7, Yaş: 32),

"İmkânlar az, yiyecekler az neden harçlık verilmediğini bilmiyorum." (Kadın 7, Yaş: 32),

"Burada kalan kadınlar maaş alıyor ama ben babamdan maaş alıyorum diye bana maaş verilmiyor. Bunun nedenini merak ediyorum. Diğer imkânları da yetersiz buluyorum." (Kadın 20, Yaş: 46).

Kadınların sığınmaevinde karşılaştıkları diğer sorun, sosyalleşme ve toplumsal faaliyetlere yöneliktir:

"Güvenlikten dolayı cep telefonu kullanmak yasak sığınmaevinde. Dışarı çıkarken, telefonu alıp dışarı çıkabiliyoruz. Benim ölümlü tehdit gibi bir güvenlik sıkıntım olduğu için telefonun yasak olmasına üzülüyorum. Ama, bu sorunu olmayan arkadaşlarım için ciddi sıkıntı oluşturabiliyor. Çünkü kendilerini dış dünyadan tamamen kopmuş hissediyorlar." (Kadın 7, Yaş: 32),

"Bizim için ise, toplumsal faaliyet olarak sadece ortak salonda televizyon var. Bunun yanında bir de dikiş nakış gibi hobi kursu var. Ama, küçük çocuğu olanların bu kurslara katılma imkânı az olabiliyor." (Kadın 3, Yaş: 26).

Cep telefonu kullanma yasağının sadece can güvenliği olmayan kadınların için değil, diğerleri için de uygulanması onları dış dünyadan izole edebilmektedir. Ayrıca, giriş çıkış saatleri ve televizyon dışında herhangi bir faaliyetin olmaması da kadınların psikolojik iyilik halini olumsuz etkilemektedir.

4.3.5.3. İstihdama Yönlendirici Koşullar

Hem sığınmaevindeki yaşam sürecinde hem de sonrasında kadınların yaşamlarını idame ettirebilmeleri için ekonomik bağımsızlıklarını kazanmaları önemlidir ve bu nedenle istihdama katılımlarının desteklenmesi gerekmektedir. Ancak, sığınmaevleri her ne kadar kadınların yaşamını kolaylaştıran bir yer gibi gözükse de koşulları her kadın için yeterli uygunlukta ve sürdürülebilirlikte değildir (Kelebek, 2017: 79). Nitekim,

"Can güvenliğim yok çalışmıyorum, çalışsam da son yaşadığım olayda olduğu gibi taciz çok sık karşılaştığımız bir durum, bu nedenle çaresizlikten ne yapacağımı bilmiyorum. Psikiyatr desteği alıyorum." (Kadın 22, Yaş: 38),

"Mesleki olarak herhangi bir yönlendirme ya da eğitici faaliyet bulunmamakta. Yaşım küçük olduğu için ben güvenlik görevlisi olmak için kursa başlamak istiyorum."

“Ama can güvenliğim olmadığı için, başka alternatiflere yönelemiyorum.” (Kadın 3, Yaş 26),

“Dikiş nakış öğretiyorlar sadece. Ben ilgilenmedim. Yetersiz. Ben tığla yelek örüp satıyorum. Onunla geçiniyorum. Kazandığımı harcayıp, devletin verdiği parayı biriktiriyorum.” (Kadın 4, Yaş: 36),

“Burada meslek edindirme ile ilgili herhangi bir kurs yok. Sadece kendi imkânlarımız ile dışarıdaki kurslara katılmamıza izin veriyorlar. Bina içerisinde kurs yok.” (Kadın 8, Yaş: 46),

“Burada iş konusunda bizim için yapılan bir uygulama yok, biz kendimiz iş bakıyoruz. İzin konusunda destek oluyorlar. Gizlilikten dolayı kadın sığınmaevinden geldiğimi söyleyemiyorum” (Kadın 10, Yaş: 45),

“Sığınmaevinde kaldığımız için iş başvurusu yaptığımız zaman ikametgâh istiyorlar. Adres veremiyoruz. Sığınmaevinde kaldığımızı da söyleyemiyoruz. Çalışmayı çok istiyorum. Ancak, eşimden de korktuğumdan elimden bir şey gelmiyor.” (Kadın 4, Yaş: 36),

“Burada iş imkânları çok kötü. Adres bildiremiyoruz. Sığınmaevinde kaldığımızı da söyleyemiyoruz. Burayı genelev olarak gören çok kişi var. Burada olan desteklerden çok haberimiz yok. Sadece İŞKUR’a yönlendiriyorlar. Ama çocuklu kadınlar için durum çok zor. Buradaki kursların sadece vakit geçirmek için olduğunu düşünüyorum.” (Kadın 15, Yaş: 37),

“Burada meslek edindirmeye ilgili bir kurs yok, sadece İŞKUR’a yönlendiriyorlar.” (Kadın 25, Yaş: 20)

gibi ifadeler, sığınmaevinin kadınları yaşama hazırlama ve istihdama yönlendirme açısından yetersizliğini göstermektedir. Sığınmaevi koşullarının yanı sıra, gizlilikten dolayı da kadınların iş bulmaları zorlaşmaktadır. Şiddete maruz kalmış kadınların şiddet uygulayan eş ya da aile üyelerinden uzak kalabilmelerini ve güvenliklerini sağlamak için sığınmaevinin adresi gizli tutulmaktadır. Ancak, bu durum kadınların iş yaşamına dahil olma aşamasında zorluklar çıkarmaktadır. İş başvurularında adres belirtme zorunluluğu nedeniyle, kadınlar İl Müdürlüğü’nün adresini yazmakta, sığınmaevinde kaldıklarının öğrenilmesi işyerlerini genellikle olumsuz yönde etkilemektedir.

Sığınmaevindeki istihdama yönlendirici faaliyetlerden memnun olan, ancak çocuklarının bakım ihtiyacı dolayısıyla faydalanamayan kadınların ifadeleri de başka bir sorunu ortaya koymaktadır.

“Burada her şey güzel. Kurslar var. Oğlum küçük olmasaydı ben de dikiş nakış kursuna gidip sertifika almak isterdim. İş bulmama faydası olabilirdi.” (Kadın 21, Yaş: 32),

“Çalışmak istiyorum ancak kreş saatleri uymuyor. Kreş saat 5’te bitiyor. Kızımı bırakacak bir yer yok. Buradaki büyük sorun kreş.” (Kadın 15, Yaş: 37),

“Küçük çocuğum için buradaki imkânlar iyi. Ama yaşı küçük olduğu için kreşte kalamıyor. Bu nedenle benim çalışmam sorun oluyor.” (Kadın 21, Yaş:32),

“Yararlı ama ben, kurslardan istifade edemiyorum. Aslında kuşaförlük kursuna gitmek istiyorum. Ancak çocuğumu bırakacak yer yok.” (Kadın 22, Yaş: 38),

"Kreş olmadığı için çalışmıyorum. Tek çarem bu çocuğumu da yetimhaneye verip çalışmak." (Kadın 24, Yaş: 23),

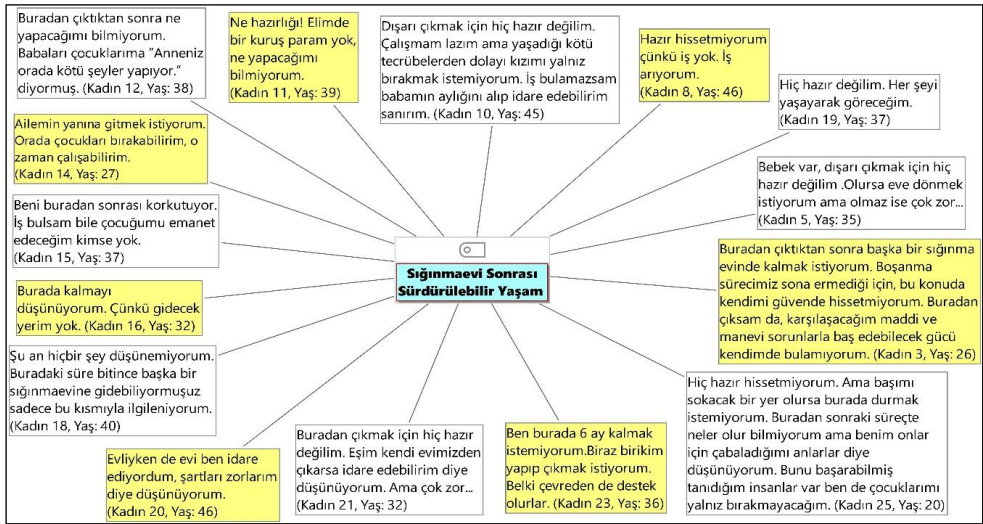
"Hemen iş bulabileceğimi düşünüyorum ama bakıcı sorunu var." (Kadın 7, Yaş: 32)

ifadelerinin ortaya koyduğu gibi, kadınların çalışma yaşamına katılımlarında karşılaştıkları diğer önemli bir sorun da, çocukların bakım ihtiyacıdır. Sığınmaevinin kreş imkânlarının kadının çalışma saatlerine göre düzenlenmesi sağlanmalıdır.

4.3.6. Tema 6: Sığınmaevi Sonrası Sürdürülebilir Yaşam

Şiddet mağduru kadınlar sığınmaevinden ayrıldıktan sonra, yaşamlarını sürdürebilme ve karşılaştıkları sorunlarla baş edebilme konusunda kendilerini hazır hissedebilmelidir. Bu bağlamda, sığınmaevi sonrası sürdürülebilir yaşam konusunda kadınların ifadeleri Şekil 3'te gösterilmektedir.

Şekil: 3
Sığınmaevi Sonrası Sürdürülebilir Yaşam

Kadın sığınmaevleri, kadınların kalma süreleri dolup ayrıldıklarında, ayakları üzerinde durabilmeleri için ekonomik güç elde etmeleri ve psikolojik olarak iyilik hallerinin sağlanması amacıyla çeşitli hizmetler sunmaktadır. Ancak, Şekil 3'ten de görüleceği üzere, kadınlar sığınmaevinden sonraki yaşama kendilerini hazır hissetmediklerini belirtmişlerdir.

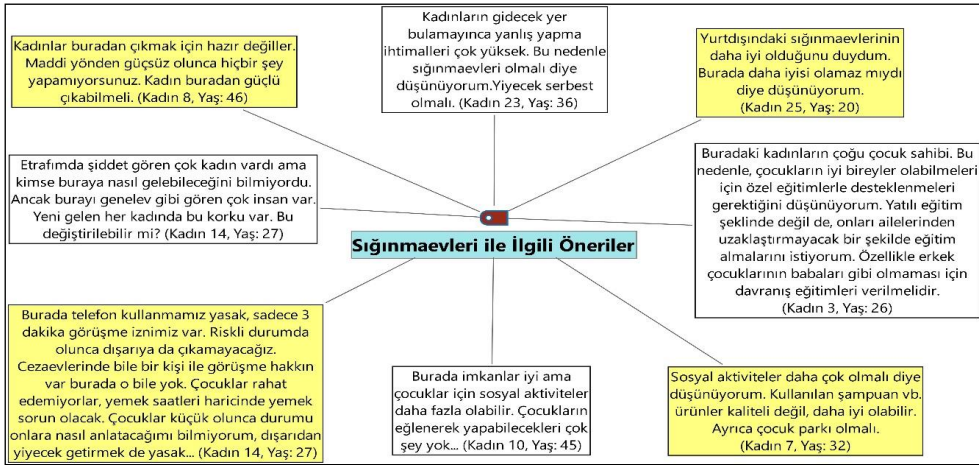
Kadınların sığınmaevinden ayrıldıktan sonra genellikle gidecek bir yerleri bulunmamaktadır. Bunun başlıca nedenleri, herhangi bir aile desteğinden yoksun olmaları ve çoğunun boşanma sürecinde olduğu eşlerinin yaşadıkları evde kalmalarıdır. Kadınlar şiddet mağduru oldukları için, sığınmaevi koşullarında kısıtlılık ve kurallar çerçevesinde

yaşarken, şiddet uygulayan tarafın ev ortamında yaşıyor olması çaresizliklerini daha da arttırmaktadır. Araştırma kapsamında görüşülen 25 kadından sadece 2’si düzenli olarak çalışmaktadır. Diğer kadınların eğitim düzeylerinin düşüklüğü, çocuklarının bakımını sağlayacakları etkin bir mekanizmanın olmaması ve eşlerinin sığınmaevinden önceki yaşamlarında çalışmalarına izin vermemesi gibi nedenler, onların ekonomik bağımsızlıklarını kazanmalarına engel olmuştur. Söz konusu yoksunluk, sığınmaevine yerleştikten sonra da devam etmektedir. Sonuç olarak, kadınlar üzerindeki kısıtlamalar kadının güçlenmesine engel olmaktadır.

4.3.7. Tema 7: Sığınmaevi ile İlgili Öneriler

Sığınmaevi koşullarını bizzat deneyimleyen kadınların önerilerine, Şekil 4’te yer verilmektedir.

Şekil: 4
Sığınmaevi ile İlgili Öneriler

Sığınmaevinde kalan kadınların çoğu çocuk sahibi olduğundan, öneriler büyük ölçüde çocuklarla ilgili koşullar bağlamındadır. Şekil 4’teki ifadelerden, öncelikle çocukların sosyalleşme ve daha iyi zaman geçirebilmelerini sağlayacak imkânların artırılması gerektiği anlaşılmaktadır. Diğer yandan, şiddete maruz kalmış kadınların yaşadığı en büyük tedirginlik, şiddetin olduğu bir ortamda büyüyen ve psikolojik olarak etkilenen çocuklarının nasıl iyi bir birey olabilecekleri hakkındadır. Bu nedenle, özellikle sığınmaevi ortamını annesiyle birlikte paylaşan çocukların özel eğitimlerle desteklenip, davranışlarının geliştirilmesi ihtiyacına vurgu yapılmaktadır.

Çocuklara yönelik toplumsal faaliyet eksikliğinin yanı sıra, daha önce de belirtildiği üzere, kadınlar için de benzer durum söz konusudur. Özellikle, sığınmaevinde cep telefonun yasak olması, ankesörlü telefon görüşmesinin üç dakika ile sınırlandırılması gibi katı

kuralların düzeltilmesi önerilmektedir. Bir diğer husus, sığınmaevinin kadını güçlendirmesi ve sığınmaevinden çıktıktan sonraki yaşamda kendi ayakları üzerinde durabilmesi için sunduğu imkânlar konusundaki yetersizliktir.

Diğer yandan, sığınmaevine yönelik toplumda yaygın bilgi eksikliğinin ve yanlış bir algının bulunduğu üzerinde durulmaktadır. Bilgi eksikliğinin giderilmesi konusunda ilgili kurum ve kuruluşlar bilgilendirme ve farkındalık çalışmalarına daha fazla ağırlık vermelidir.

5. Sonuç

Kadına yönelik şiddete karşı koruyucu, destekleyici ve güçlendirici mekanizmalara ihtiyaç bulunmaktadır. Bu mekanizmalardan biri de kadın sığınmaevleridir. Kadına yönelik şiddetle mücadele sürecinde sığınmaevlerine yer verilmesinin esas nedeni, bu kurumlar aracılığıyla kadınlara şiddet sonrasında bir yandan geçici olarak kalabilecekleri güvenli bir ortam sağlamak, diğer yandan gelecek planlarını şiddet içermeyecek şekilde oluşturabilmelerini ve kendi ayakları üzerinde durabilmelerini mümkün kılacak desteği verebilmektir.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre kadınların yaş ortalaması 34,6 olup, neredeyse tamamına yakını lise ve altı eğitilmiş, çocuklu, ev hanımı olduğundan herhangi bir gelirden yoksundurlar. Bu anlamda, kadına yönelik şiddet esasen kadın ve erkek arasındaki toplumsal ve ekonomik nitelikli eşitsiz güç ilişkisinden kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla, öncelikle toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin giderilmesini mümkün kılacak kadın politikalarının geliştirilmesi ve yaşama geçirilmesi yerinde olacaktır.

Kadınlar ile yapılan görüşmelerde fiziksel, cinsel, psikolojik, ekonomik ve sözel şiddete maruz kaldıkları ve şiddet nedeninin sırasıyla ekonomik koşullar, ailevi sorunlar, toplumsal çevre ve eğitim düzeyinin düşüklüğünden kaynaklandığını ileri sürdükleri anlaşılmıştır. Her türlü şiddete özellikle ekonomik ve ailevi nedenlerle uğrayan kadınlar, aileyi güçlendirici politikalar aracılığıyla desteklenebilirler. Bu bağlamda, ülkemizde aile sigortası dalının sosyal güvenlik sistemine kazandırılması faydalı olacaktır.

Araştırmaya katılan kadınlar ne yazık ki, şiddet sorununun çözümü kavuşturulamayacağına yönelik güçlü bir inanca sahiptirler. Bu noktada, kadına yönelik her türlü şiddet ve ev içi şiddetin önlenmesi ve şiddet mağdurlarının etkin korunması için tüm taraflarla işbirliği içerisinde gerekli önlemlerin alınması ve uygulanması temel amacına sahip olan Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2016-2020) hedeflerinin ve faaliyetlerinin bütünüyle yerine getirilmesi, bu inanç düzeyini azaltabilecektir.

Kadınların büyük çoğunluğu, uğradıkları şiddet sonucunda sığınmaevlerinin varlığını ilk olarak polis ya da karakoldan öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca, yaşanan şiddet sürecinde hem sığınmaevine gelmeden önce kendilerine hem de sığınmaevinde kalma kararlarına toplumsal çevreden gelen destek çoğunlukla olumsuzdur. Bu durum karşısında, ailelerin şiddeti meşrulaştırdıkları ve önemli bir toplumsal destek mekanizması olan aile dayanışmasından kadınları yoksun bıraktıkları ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda, sosyal

hizmet politika ve uygulamaları kadına yönelik şiddet sorununu aile refahını koruyucu ve geliştirici bir yaklaşım içerisinde değerlendirmelidir.

Kadınlar sığınmaevinde kalmaktan şiddetten uzakta barınabilecekleri bir yer olmasından dolayı memnuniyet duyarken, sığınmaevinin bazı koşullarından rahatsızdırlar. Giriş ve çıkış saatleri, fiziksel koşulların yetersizliği, toplumsal yaşamdan mahrum olmaları, çalışanların davranışları ve toplumun sığınmaevleri ile orada kalan kadınlara ilişkin önyargıları, onları psikolojik yönden olumsuz etkilemektedir. Diğer yandan, kadınlar can güvenliği endişesinden dolayı sığınmaevinin aşırı kuralcı yapısını eleştirmektedirler. Buradan hareketle, sığınmaevi koşulları iyileştirilmeli, kadınlar için daha özgür ve güvenli kamusal alanlar oluşturulmalıdır.

Şiddet mağduru kadınların sığınmaevinden ayrıldıktan sonra yaşamlarını güvenli şekilde ve gelir güvencesiyle sürdürme konusunda ciddi endişeleri bulunmaktadır. Kadınlar sığınmaevinin onları yaşama hazırlama ve istihdama yönlendirme açısından yetersiz olduğunu vurgulamışlardır. Bu açıdan kadınların erkek şiddetinden kaçarken çeşitli yönlerden yapısal ya da kurumsal şiddete maruz kaldığı görülmektedir. Ülkemiz genelinde sığınmaevlerinin sayıca yetersizliği, bu kurumlarda kalma süresinin sınırlılığı ve kadınların sığınmaevlerinden hem ekonomik hem de psikolojik açıdan güçlenmiş bir şekilde ayrılmaması, hatta bazılarının eve geri dönmek zorunda kalması sığınmaevlerinin şiddetle mücadelede yeterli düzeyde başarılı olmadığını göstermektedir. Bu noktada, sığınmaevlerinde kalan kadınların ekonomik ve toplumsal olarak güçlendirilmesine yönelik hizmetlerin etkinlik düzeyinin artırılması gerekli hale gelmektedir. Şiddete maruz kalan kadınların ekonomik istikrara kavuşturulmaları için eğitim ve meslek edindirme kurslarına katılımlarının sağlanmasının yanı sıra, istihdam edilebilmeleri için onlara yönelik özel istihdam teşviklerine ihtiyaç bulunmaktadır. Toplumsal yaşamda da güçlendirilmeleri bağlamında özgüven, öz yeterlilik, sorun çözme becerileri ve girişkenlik gibi kişisel gelişim alanları ile çocuk bakımı hizmetlerinde destek mekanizmaları sürdürülmelidir.

Sonuç olarak, ülkemizde şiddete sıfır tolerans yaklaşımı doğrultusunda bir koruma önlemi olarak kadın sığınmaevlerinin sayısının ve sundukları hizmetlerin niteliğinin artırılması için merkezi kuruluşlar, yerel yönetimler, STK'lar ve diğer ilgili kurumlarla işbirliği güçlendirilmeli, bütçeden düzenli ve yeterli kaynak ayrılmalı, şiddet mağduru olan kadınların sığınmaevine kabul öncesinde, sığınmaevinde kaldıklarında ve ayrıldıklarında bakım-koruma-rehabilitasyon hizmet ve süreçleri iyileştirilmelidir.

Kaynaklar

- Açıkel, S. (2009), “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kadın Sığınmaevi Önlemi: Türkiye Örneği”, A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı & H.Ü. Nüfus Etütleri Enstitüsü (2015), *Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması*, Elma Teknik Basım Matbaacılık, Ankara.
- Alptekin, D. (2011), “Sokaktan Akademiye: Kadın Hareketinin Kurumsallaşma Süreci”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26, 33-43.

- Altınay, A.G. & Y. Arat (2008), *Türkiye 'de Kadına Yönelik Şiddet*, 2. Baskı, Punto Baskı Çözümleri, İstanbul.
- Amasya İl Millî Eğitim Müdürlüğü (2018), *Kadına Şiddete Hayır*, 29 Kasım 2018, <<https://amasya.meb.gov.tr/www/kadina-siddete-hayir/icerik/2080>>, 07.08.2019.
- Aşkın, E.Ö. & U. Aşkın (2017), "Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet ve Yoksulluk İlişkisi: Aile İçi Şiddet Mağduru Kadınlar Üzerine Bir Araştırma", *Kapadokya Akademik Bakış / Cappadocia Academic Review*, 1(2), 16-37.
- Ayman, Z. & N. Şenol, "Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Nedenleri, Sonuçları, Alınacak Önlemler", içinde: E. Hanbay-Çakır & I. Gürel & N. Otaran (ed.), *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Önlenmesi Projesi*, T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı, ECORYS ve Jandarma Genel Komutanlığı, <https://vatandas.jandarma.gov.tr/KYSOP/uzaktan_egitim/Documents/2%20KYAIS.pdf>, 01.09.2020.
- Babahanoğlu, R. & S.G. Özdemir (2016), "Aile İçi Şiddetin Çocuk Üzerindeki Etkisi Konusunda Sosyal Hizmet ve Hukuk Fakültesi Öğrencilerinin Görüşlerinin İncelenmesi", *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(2), 1068-1087.
- Bayram, D. (2013), *Hukuk, Sosyal Politika ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Açısından Şönim'ler (Kozalar) Çalıştayı*, Mor Çatı Vakfı, 26 -27 Ocak 2013.
- Benhür-Aktürk, E. & E. Doğan (2013), "Türkiye'de Belediyeler ve Yerelde Kadın-Erkek Eşitliği Şartı Kapsamında Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi", *Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 88-98.
- Bilican-Gökkaya, V. & S. Ayan (2017), "Sosyal Öğrenme Kuramı ve Aile İçi Şiddet", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(48), 389-394.
- Council of Europe (2011), *Explanatory Report to the Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence*, Council of Europe Treaty Series- No. 210, 11.05.2011.
- Çetinkaya-Duman, Z. & Ş. Özdağ & A. Özcan (2003), "Aile İçi Şiddetin Çocuk Üzerindeki Etkisi Konusunda Hemşire Öğrencilerin Görüşleri", *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 6, 50-56.
- Dobash, R.E. & R.P. Dobash (1992), *Women, Violence, and Social Change*, Routledge, New York.
- EIGE The European Institute for Gender Equality (2013), *Review of the Implementation of the Beijing Platform for Action in the EU Member States: Violence against Women - Victim Support*, Publications Office of the European Union, Luxembourg.
- EIGE The European Institute for Gender Equality (2019), *Women's Shelter*, <<https://eige.europa.eu/rdc/thesaurus/terms/1439>>, 19.08.2019.
- Erseçen, D. & Z. Tosun (2015), *Kadın Danışma Merkezi İşleyişi Eğitimi El Kitabı*, Buluş Tasarım ve Matbaacılık Hizmetleri San. Tic., Ankara.
- Fawole, O.I. (2008), "Economic Violence to Women and Girls, Is It Receiving the Necessary Attention?", *Trauma Violence Abuse*, 9(3), 167-177.
- Filipčić, K. (2009), "Legal Responses to Domestic Violence: Promises and Limits", in: M.A. Gaber (ed.), *Violence, The Eu Examined, Policies on Violence against Women, Children and Youth in 2004 EU Accession Countries*, University of Ljubljana, Faculty of Arts, 115-124.
- Gaber, M.A. & M. Dobnikar & I. Selišnik (2009), "Gendering Violence against Women, Children and Youth: From NGOs via Internationalization to National Statesand Back?", in: M.A

Gaber (ed.), *Violence in the EU Examined, Policies on Violence against Women, Children and Youth in 2004 EU Accession Countries*, University of Ljubljana, Faculty of Arts, 17-32.

Giddens, A. (2006), *Sociology, Revised and Updated*, 5th Edition, London.

Gierman, T. (2013), *Shelter for Women and Girls at Risk of or Survivors of Violence*, United Nations Woman, The Virtual Knowledge Centre to End Violence against Women and Girls, <<http://www.endvawnow.org/uploads/modules/pdf/1363538451.pdf>>, 30.07.2019.

Global Network of Women’s Shelters (2015), *Third World Conference of Women’s Shelters, Call for Action, Connect and Act*, 3-6 Kasım 2015, <<http://third.worldshelterconference.org/en/news/call-for-action,-connect-and-act/56/>>, 28.07.2019.

Global Network of Women’s Shelters (2019), *Fourth World Conference of Women’s Shelters, About 4WCWS*, 5-8 Kasım 2019, <<https://fourth.worldshelterconference.org/en/node/565>>, 28.07.2019.

Gov. UK (2014), *This is Abuse Campaign Summary Report*, <https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/410010/2015-03-08_This_is_Abuse_campaign_summary_report__2_.pdf>, 31.07.2019.

Guedes, A. & S. Bott & C.G. Moreno & M. Colombini (2016), *Violence Against Women and Violence Against Children - The Points of Intersection Causes, Consequences and Solutions*, Glob Health Action.

Hearn, J. (2009), “Men as Perpetrators of Violence: Perspectives, Policies, Practices”, in: M.A. Gaber (ed.), *Violence in the EU Examined, Policies on Violence against Women, Children and Youth in 2004 EU Accession Countries*, University of Ljubljana, Faculty of Arts, 125-138.

Heise, L.L. & J. Pitanguy & A. Germain (1994), “Violence Against Women: The Hidden Health Burden”, *World Bank Discussion Papers*.

İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü (2018), *İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü Kadına Şiddete Savaş Açtı*, 23 Mart 2018, <<https://izmir.meb.gov.tr/www/izmir-il-milli-egitim-mudurlugu-kadina-siddete-savas-acti/icerik/1358>>, 07.08.2019.

Kadın ve Demokrasi Derneği (2019), *Kadınlara Yönelik Yasal Düzenlemeler*, <<http://kadem.org.tr/kadinlara-yonelik-yasal-duzenlemeler/>>, 28.07.2019.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2016), *Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele (2016-2020) Ulusal Eylem Planı*, Ankara.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2019), *Türkiye’de Kadın*, T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Ankara, <<https://ailevecalisma.gov.tr/ksgm/>>, 17.08.2019.

Karataş, S. & Ü. Şener & N. Otaran (2008), *Kadın Sığınmaevleri Kılavuzu*, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.

Kelebek, G. (2017), “Sığınma Evinden Ayrılan Kadınların Sürdürebilir Yaşamları”, *Akademia Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(3), 79-87.

Kurtuldu, Ö.R. (2018), “Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği ve Kadına Karşı Aile İçi Şiddetle Mücadele Kampanyaları; Sabancı Vakfı ‘İş Dünyası Aile İçi Şiddete Karşı’ Projesi Analizi”, *Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 97-110.

LeCompte, M.D. & J.P. Goetz (1982), “Ethnographic Data Collection in Evaluation Research”, *Educational Evaluation and Policy Analysis*, Fall, 4(3), 387-400.

- Lesur, M. & B. Stelmaszek & Z. Topalan & R. Logar & A. Perego & M. Rösslhumer (2015), *Supporting the Sustainability and Autonomy of Women’s Organizations Providing Services in Eastern Europe for Women and Children Survivors of Domestic Violence*, Women against Violence Europe (WAVE), Viyana.
- Maybek, S.D. (2017), “Şiddet Mağduru Kadınların Sığınmaevi Sonrası Deneyimleri”, *Sosyoloji Konferansları*, 55, 153-179.
- Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı (2019), *Öykümüz*, <<https://www.morcati.org.tr/tanisalim/oykumuz>>, 28.07.2019.
- Moreno, C.G. & H.A.F.M. Jansen & M. Ellsberg & L. Heise & C. Watts (2005), *WHO Multi-Country Study o Women’s Health and Domestic Violence against Women*, World Health Organization, Geneva.
- Özateş, Ö.S. (2009), “Bir Sosyal Hizmet Müdahalesi Olarak Aile İçi Şiddet Mağduru Kadın Sorununda Feminist Etik Yaklaşım”, *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 20(2), 99-107.
- Öztürk, D. (2019), “Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele ve Kadın Sığınma Evleri”, *SD (Sağlık Düşüncesi ve Tıp Kültürü) Dergisi*, 52, 84-89.
- Öztürk, E. (2014), “Türkiye’de Aile, Şiddet ve Kadın Sığınmaevleri”, *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(7), 39-55.
- Page, A.Z & M. İnce (2008), “Aile İçi Şiddet Konusunda Bir Derleme”, *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(22), 81-94.
- Sallan-Gül, S. & B. Özen & Ö. Kahya (2017), “Morçatı ve Şefkat-Der Örneğinde Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Sivil Toplumun Rolü”, *SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 42, 199-226.
- Secord, P.F. & C.W. Backman (1974), *Social Psychology*, McGraw Hill Book Company, Second Edition, New York.
- Stewart, D.E. & G.E. Robinson (1998), “A Review of Domestic Violence and Women’s mental Health”, *Arch Womens Ment Health*, 1(2), 83-89.
- Subaşı, N. & A. Akın (2003), *Kadına Yönelik Şiddet; Nedenleri ve Sonuçları*, *Toplumsal Cinsiyet, Sağlık ve Kadın*, H.Ü. Yayınları, HÜKSAM, Ankara.
- Şenol, D. & İ. Mazman (2014), “Çocuğa Uygulanan Şiddet: Türkiye Özelinde Sosyolojik Bir Yaklaşım”, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16(26), 11-17.
- T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (2019), *Kadın Konukevi*, <<https://alo183.aile.gov.tr/bilgi-bankasi/kadin-konukevi>>, 01.07.2019.
- T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2008), *Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı, 2008-2013*, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Taşdemir-Afşar, S. & A. Görgün-Baran & C. Koca-Aritan, (2017), “Şiddet Gören Kadınların Sığınmaevlerine Erişimini Engelleyen Etmenler”, *Fe Dergi*, 9(1), 134-150.
- Taşdemir-Afşar, S. (2018), “Sığınmaevinde Kalan Kadınlara Sunulan Hizmetler ve Kadınların Sığınmaevi Sonrası Yaşam Planları”, *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 29(2), 190-225.
- Taşdemir-Afşar, S. (2020), “Sığınmaevinde Kalan Kadınların ve Sığınmaevi Çalışanlarının Bakış Açısından Sığınmaevindeki İlişkiler”, *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(2), s. 389-422.
- UN (1993), “Declaration on the Elimination of Violence against Women”, *A/RES/48/104, 85th Plenary Meeting*, 20 December 1993, <<https://www.refworld.org/docid/3b00f25d2c.html>>, 15.06.2019.

- UN (2006), *In-Depth Study on All Forms of Violence Against Women*, United Nations Division for the Advancement of Women, Geneva.
- UN Human Rights Office of The High Commissioner (2018), *Vienna Declaration and Programme of Action*, <<https://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/vienna.pdf>>, 15.10.2018.
- Ünal, G. (2005), “Aile İçi Şiddet”, *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 8(8), 1-8.
- Vahip, I. (2002), “Evdaki Şiddet ve Gelişimsel Boyutu: Farklı Bir Açıdan Bakış”, *Türk Psikiyatri Dergisi*, 13(4), 312-319.
- Van İl Milli Eğitim Müdürlüğü (2017), *Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Semineri*, 16 Ekim 2017, <<https://van.meb.gov.tr/www/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-seminer-duzenlendi/icerik/1306>>, 07.08.2019.
- Walby, S. (1990), *Theorizing Patriarchy*, Basil Blackwell Ltd., Oxford.
- WAVE Women Against Violence Europe (2014), *Country Report 2013: Reality Check on Data Collection and European Services for Women and Children Survivors of Violence - A Right for Protection and Support?*, WAVE Network & European Info Centre Against Violence.
- WHO (2002), *World Report on Violence and Health: Summary*, World Health Organization, Geneva.
- WHO (2003), *Guidelines for Medico-Legal Care For Victims of Sexual Violence*, World Health Organization, Geneva.
- WHO (2012), *Understanding and Addressing Violence Against Women*, World Health Organization, Geneva.
- Yıldırım, A. & H. Şimşek (2016), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayınları, Ankara.
- Yıldız, E. & Ö. Bal & S. Binbir (2015), “Kadına Şiddetin Adı: Mor Halkalar”, *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 139-162.